Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

эмнай 1921 оной брин 21-hээ гарана | № 288 (15911) | 1981 оной декабриин 17, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

КПСС-эй ОБЛАСТНОЙ КОМИТЕДЭЙ IV ПЛЕНУМ

Информационно мэдээсэл

Байгша оной декабриин 16-да КПСС-эй обкомой пленум боложо үнгэрбэ.

«КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1981 оной) Пленуй дүнгүүд ба тэрэнэй шиидхэбэринүүдhээ, мүн ПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр И. Брежневэй үгэнүүдhээ үндэhэлэн, областй партийна организациин бэелүүлхэ зорилгоүд тухай» асуудал пленум зүбшэн хэлсээ.

Энэ асуудалаар КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** элидхэл хэбэ.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, Буряадай АССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ **Д-Н. Т. дднаев**, республикын финансын министр **Ч. В. донов**, КПСС-эй Бэшүүрэй райкомой нэгэдэхи секретарь **А. И. Плотников**, КПСС-эй Улаан-Үдын ркомой секретарь **Г. Д. Басаев**, «Бамтоннельстрой» управлениин тоннельщэ 16-дахи отрядай слесарь, партгрупорг **А. С. Кирдей**, Главбурятстройн начальник **С. М. Антонов**, КПСС-эй Загарайн райкомой нэгэдэхи секретарь **Ю. Р. Дмитриев**, республикын нютагай промышленностиин министр **М. Ф. Завгородняя**, Улаан-Үдын авиационно заводой парткомой секретарь **В. К. Агалов**, Хоринин районой Үдын совхозой томодхогдоhон хонишодой бригадын ахалагша хонишон **Г. М. Бимбаев**, арадай депутадуудай Зэдын районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **В. В. Муруев**, Баргажанай совхозой директор **Н. Д. Шелковников**, республикын хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжые хангалгын министр **Е. И. Мульченко**, Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин начальник **В. Н. Вовк**, республикын хүдөө ажахын министр **В. У. Дарханов**, Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон **М. Р. Очирова**, «Буркоопсоюзай» управлениин түрүүлэгшэ **А. А. Именохоев** гэгшэд хабаадаба.

Хэлсэгдэhэн асуудалаар пленум зохихо тогтоол баталан абаба.

Буряадай АССР-эй экономическа болон социальна хүгжэлтын табан жэлэй түсэбэй, мүн 1982 оной түсэб болон республикын бюджедэй проектые пленум бүхы дээрэнь hайшаагаа.

Һургуулида ошоhонтойнь дашарамдуулан, **Л. П. Табалаевые** КПСС-эй обкомой транспортын ба хэлхеэ холбооной таhагые даагшын уялгануудhаа пленум сүлөөлөө.

КПСС-эй обкомой транспортын ба хэлхеэ холбооной таhагые даагшаар **В. А. Улановые** пленум баталба.

КПСС-эй ЦК-гай НОЯБРИИН ПЛЕНУМЭЙ ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. МОДОГОЕВОЙ элидхэлhээ

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленум хадаа манай партиин, бүхы совет обществын ажабайдалда тон ехэ удхатай үйлэ хэрэг болоод байна. Тус пленум КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлжэ байhан шухала шатань, манай хүдэлмэриин үргэлжэлэлынь мүн болоно гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгэ соо партиин XXVI съездын хараалhан шиидхэбэринүүдые хэр зэргэ дүүргэжэ байhан хэрэг гүнзэгыгөөр шэнжэлэгдээ. Социалис ажахын хүтэлбэриие сайжуулан hайжаруулха үндэhэн шухала асуудалнууд табигдаа, ороной экономическа болон социальна хүгжэлтые хурдадхаха зорилго хараалhан хэдэн асуудалнууд табигдаа, совет хүнүүдэй материальна hуудал байдалые саашадань дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд тодорхойлогдоо.

КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй шиидхэбэринүүд соо, СССР-эй Верховно Соведэй зургаадахи сессиин баталhан табан жэлэй болон 1982 оной түсэбүүд дотор XXVI съездын хараалhан совет хүнүүдэй материальна hуудал байдалые саашадань хүгжөөхэ талаар партиин хараа шугам бодотоор тодорхойлогдоо. Арадай ажахын бүхы hалбаринуудые нэтэ жэгдээр хүгжөөхэ ороной обороныын хэрэглэмжые найдамтайгаар хангаха асуудалнууд түсэбүүд соо хараалагдаhан байна.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада бэелүүлхээр республикын үмэнэ табигдаhан зорилгонууд тухай нүхэр А. У. Модогоев тогтобо. Энэ ушарта «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэр Буряадай АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые комплексноор саашадань хүгжөөхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол шиидхэхы нүлөө үзүүлхэ зэргэтэй гэжэ тэмдэглээ.

Табан жэлэй түсэбэй проект дотор промышленна продукци үйлэдбэрилгые саашадань ехэ болгохо, капитальна hомололго хэрэглэхэ, хүдөө ажахын продукци жэл бүхэндэ абаха хэмжээн хараалагданхай. Тэрэнь урдахи табан жэлэй үедэ туйлагдаhан хэмжээнhээ hураггүй дээгүүр.

Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлые амжалтатайгаар дүүргэхэ гээшэ тон шухала. Гэбэшье республикын ажалшад урда жэлэй хэмжээе арадай ажахын бүхы hалбаринуудаар үлүүлэн дүүргэжэ байна гэжэ тэмдэглэгдээ.

Промышленна үйлэдбэриин хэмжээн нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада, үнгэрhэн арбан нэгэн hарын туршада 1,9 процент гэхэ гү, али 25,5 миллион түхэригөөр ехэ болоно. Хараалагдаhан түсэбhөө үлүүлэн 5 мянган тонно шулуун нүүрhэн малтагдаа, 33 миллион квт-час электрын элшэ хүсэн, 93 мянган дүрбэлжэн метр сонхын шэл, 400 мянган (условно) асбоцементнэ хабтагайнууд болон бэшэ продукци үйлэдбэрилэгдөө.

Барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин ябаса энэ жэлдэ нилээд ургаhан байна. Энэ үедэ нёдондонойхиhоо 12 процентээр ехэ мүнгэн капитальна hомололгодо гаргашалагдаа. Гол фондынуудые ашаглалга 20 процент ургаа. Тиихэдэ байрын гэрнүүдые барилгада нёдондонойхиhоо 19 процент ехэ мүнгэн хэрэглэгдээ.

Ган гасуур сагай уларилтай жэлнүүдтэ хүдэлжэ байhан республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд энэ жэлдэ мяха абалгые 18 процент, hү — 4 процент, нооhо — 7 процент, үндэгэ — 9 процент, хартаабха —2,2 дахин ехэ болгоhон байна бшуу. Тэрэшэлэн хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ тушаалга ургаа.

Хэhэн хүдэлмэридөө hайн сэгнэлтэ үгэхэ зуураа, промышленностьда, хүдөө ажахыда, мүн капитальна барилгада ушардаг дутагдалнууд тушаа тэмдэглэнгүй үнгэржэ боломоор бэшэ. Хаа хаанагүй эмхидхэлэй хүдэлмэри ёhотоор ябуулагданагүй, түсэбэй түлөө шанга тэмсэл хэгдэнэгүй. «Забайкаллес», «Бурятмясопром», «Буржелезобетон» нэгэдэлнүүд, Сэлэнгын ЦКК, локомотив-вагон заhабарилгын завод продукци худалдаха түсэбөө горитойгоор дүүргэжэ шадаагүй байха юм.

Капитальна барилгын хүдэлмэриин ябаса бүхы дээрээ дээшэлhэн байбашье, барилгын олон эмхинүүд хараалагдаhан түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Тэдэнэй тоодо Главбурятстройн хэдэн hалбаринууд, «Бурятцелинстрой» трестын, «Бурятводстрой» управлениин хэдэ хэдэн коллективүүд ороно. Колхоз болон совхозуудай арга боломжонууд гүйсэд дүүрэн хэрэглэгдэнэгүй. Олон районуудта бата найдамтай ургасын түлөө тэмсэл хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Мал ажалай продукцинуудые абалга дээрэ, ниитын адууhа малай тоо толгой олошоруулгада дутагдалнуудай бии байhые элидхэлшэ харуулаа.

Мүнөө жэлэй дүүрэтэр тон шангаар хүдэлхэ эрилтэ бүхы коллективүүдтэ табигдана. Тиигэжэ энэ жэлдэ гээгдэжэ ябадаг предприяти, барилгын эмхи, колхоз болон совхозуудай тоое эрид хороохо эрилтэ табигдана.

Ороной хүн зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангалгые hайжаруулха тухай асуудал Пленумэй хүдэлмэриин гол хэрэгынь болоhон байна. Эдеэ хоолой асуудал хадаа ажахыншье, политическэшье талаараа бүхы табан жэлэй гол асуудалынь байха ёhотой гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев онсолон тэмдэглээ.

КПСС-эй ЦК-гай даабаряар эдеэ хоолой асуудалаар табан жэлэй туршада, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ бэелүүлхэ комплексно түсэб зохёогдожо байна. Тэрээнэй үндэhөөр агропромышленна комплексын эмхидхэл үндэhөөрөө хубилгагдан нарижуулагдаха, тэрээн соо зохихогүй юумэнүүд усадхагдаха зэргэтэй. Сагай уларилай хэды ехэ түбэг татадагшье hаань, хүдөө ажахын үйлэдбэриие түргөөр, найдамтайгаар хүгжөөхэ гээшэ партийна, совет, хүдөө ажахын органуудай, хүдөөгэй бүхы ажалшадай гол зорилгонь болоно. Тэрэнэй түлөө хүдөө ажахын үйлэдбэриие нютагайнгаа эрхэ байдалда тааруулан, шадамараар эрхилхэ, колхоз болон совхозуудай, тэрэшэлэн бэлэдхэлэй, болбосоруулгын, хүдөө ажахын hалбаринуудые хангагшадай хүдэлмэриие hайжаруулха шухала. Бэлэдхэлэй, зөөлгын, хадагалалгын, болбосоруулгын болон хүн зондо худалдалгын үедэ бэлэн продукциие үрилтэ хоролтодо оруулхагүйн тула хэмжээ абаха хэрэгтэй. Нютагуудтахи эдеэ хоолой зүйлнүүдые ехэ болгохо, хүдөө ажахын хамhабариин предприятинуудые улам олон болгохо, хүн зоной хубиин ажахые хүгжөөхэ талаар нэтэрүү хүдэлмэри саашадаа ябуулха шухала.

Республика дотор ороохо абалгые 1985 ондо 570 мянган тоннодо, мяха —78, hү — 180, нооhо — 6,9 мянган тоннодо хүргэхэ, гүрэндөө мяха тушаалгые 77 мянган тоннодо, hү —150, нооhо 8 мянган (зачётно) тоннодо хүргэхэ зорилго табигдана. Тиихэдэ үндэгэ гүрэндэ тушаалгые 35 миллиондо хүргэхөөр түсэблэгдэнэ. Хартаабха абалга хоёр дахин, овощ — гурба дахин ехэ болохо. Энэ түсэб дүүргэхын тула шухала хэмжээнүүдые абаха, ажахын, эмхидхэлэй болон политическэ бүхы хүдэлмэриие үндэhөөрнь хубилгаха ёhотойбди. Түбхын түрүүндэ колхоз, совхоз, бригада болон фермэ бүхэндэ доторойнгоо арга боломжые дүүрэн хэрэглэхэ талаар эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулха зэргэтэйбди.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта.)

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СЕССИИН УРДА ТЭЭ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссинууд декабриин 15-да хүдэлмэреэ дүүргэбэ. 1981—1985 онуудта Буряадай АССР-эй экономическа болон социальна хүгжэлтын Гүрэнэй түсэбые, республикын Гүрэнэй 1982 оной түсэб болон бюджедые, 1981 оной түсэбэй хэр бэелүүлэгдэhэн, 1980 оной бюджедэй хэр гүйсэдхэгдэhэн тухай асуудалнуудые даб дээрэ хаража үзэhэнэй дүнгүүд тухай бэлдхэлэй комиссинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй мэдээсэлнүүдые депутадууд шагнаба.

Саг үргэлжын комиссинууд түсэбэй ба бюджедэй тус тус хэhэгүүдээр тобшололнуудые баталба.

• • •

Тэрэ үдэр мүн Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин заседани болобо. Саг үргэлжын комиссинуудай түрүүлэгшэнэр, хэдэ хэдэн министерство, госкомитет болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд тэрээндэ хабаадалсаа. Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ В. Ф. Лысов заседани хүтэлөө.

Түсэбтэ табан жэлэй түсэбэй, 1982 оной түсэбэй болон бюджедэй онсо илгаанууд тухай, тэндэ хараалагдаhан зорилгонууд тухай хэлэхэ зуураа, депутадууд министерствэнүүд болон албан зургаануудта нэрээр шүүмжэлхы хэдэ хэдэн ажаглалтануудые хэhэн байна. Эдэ ажаглалтанууд хараада абтажа, түсэбэй ба бюджедэй талаар Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ болон саг үргэлжын бусад комиссинуудай хамтын тобшолол баталагдаба. Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ депутат В. Ф. Лысовтэ дүрбэдэхи сесси дээрэ саг үргэлжын комиссинуудай үмэнэhөө нэмэлтэ элидхэл хэхые даалгагдаа.

Министерствэнүүд, госкомитедүүд, албан зургаанууд болон нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудта оруулагдаhан саг үргэлжын комиссинуудай hанамжа дурадхалнуудта КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1981 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые, Пленум дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэhэн заабаринуудые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ бии байгаа нөөсэнүүдые бүри хүсэдөөр хэрэглэхэ, тэрэшэлэн арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ республикын түсэбүүд болон уялгануудые дүүргэхэ талаар үргэн ехэ хэмжээнүүд хараалагданхай.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ЗАСЕДАНИ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседани декабриин 15-да болобо.

Буряадай АССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй дүрбэдэхи сессиие үнгэргэлгэтэй холбоотой асуудалнуудые Президиум хаража үзөө, сессиин зүблэхэ зүйлнүүд болон хүдэлмэриин гурим тухай дурадхалнуудые хэлсэжэ hайшаагаа.

1981—1985 онуудта Буряадай АССР-эй экономическа ба социальна хүгжэлтын Гүрэнэй түсэбые, республикын экономическа ба социальна хүгжэлтын 1982 оной Гүрэнэй түсэб ба бюджедые, 1981 оной Гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтэ, 1980 ондо Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоое даб дээрэ хаража үзэхэ талаар Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ болон саг үргэлжын бусад комиссинуудай хүдэлмэриин дүнгүүд Президиумэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ депутат В. Ф. Лысов тус асуудалаар мэдээсэл хэбэ.

Республикын түсэбүүд болон бюджедые бүхы талаарнь хаража үзэхэ, министерствэнүүд, госкомитедүүд болон албан зургаануудай ажал ябуулгые шэнжэлхэ, республикын арадай ажахын бүхы hалбаринуудые саашадань хүгжөөхын, бүтээн гаргагдадаг продукциин шанарые hайжаруулхын ба ассортиментыень үргэдхэхын тула нөөсэ аргануудые бэдэрхэ талаар Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ болон саг үргэлжын бусад комиссинуудай ябуулдаг тусхай хүдэлмэриие Президиум тэмдэглэбэ.

Верховно Соведэй гурбадахи сессиин hүүлээр баталан абтаhан Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй баталамжада табиха тухай, мүн бусадшье асуудалнууд Президиумэй заседани дээрэ хаража үзэгдэбэ.

Л. И. БРЕЖНЕВ А. ХАММЕРТАЙ УУЛЗАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев декабриин 16-да Кремльдэ американ ехэ ажал хэрэг ябуулагшадай түлөөлэгшэ «Оксидентал Петролеум» фирмын директорнүүдэй правлениин солидэй түрүүлэгшэ Арманда Хаммертай тэрэнэй гуйлтаар уулзаба.

Советскэ Союз США хоёр тон адли эрхэ байдалда аюулгүйн ёhо жама адляар сахиха ёhотой гэжэ хөөрэлдөөнэй үедэ Л. И. Брежнев тэмдэглэбэ. Тиигэжэ бэе бэетээ үгэеэ ойлголсон, совет ба американ арадуудай хоёр талын хани харилсаае үргэдхэжэ, дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө оролдохо ёhотой. Энээнэй тон шухалань юуб гэхэдэ, ядерна буу зэбсэг гаргалга саашадаа дэлгэрхэ ёhогүй. Энээн тухай Вашингтондо хаа-яахан хөөрэлдөөшье hаа, үнэн дээрээ үйлэ хэрэгүүдынь нүгөө тээшээ хадуурна.

Европодо ядерна буу зэбсэг хизаарлаха талаар совет-американ хэлсээнүүдтэ эхи табигдаhаниинь hайн гэжэ Л. И. Брежнев тэмдэглээ. Хэрбээ хоёр талаhаа адли эрхэ байдалда, аюулгүйн адли байдалда хөөрэлдөө үргэлжэлүүлбэл, Европодо эб найрамдал бэхижүүлхэ шухала асуудал зүб тээшээ шиидхэгдэхэ байна.

Бэе бэеэ хүндэлжэ, хоёр талын ашаг үрэтэй совет-американ хэлсээнүүдэй хүгжэхын түлөө бидэ оролдонобди гэжэ Л. И. Брежнев мэдүүлээ. А. Хаммер энээнтэй гүйсэд зүбшэжэ, хоёр оронуудай арадуудай энэ шухала хэрэгтэ өөрынгөө хубитые оруулха байhанаа онсолон тэмдэглэбэ.

А. Хаммер Л. И. Брежневые түрэhөөр 75 жэлэйнь гүйсэхэеэ байhантай дашарамдуулан халуунаар амаршалаад, бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдалай түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэхэ хэрэгтэнь шэнэ амжалтануудые юрөөгөө.

Хөөрэлдөөндэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туhалагша А. М. Александров хабаадалсаа.

(ТАСС).

Л. И. БРЕЖНЕВ ПАПСКА НАУКАНУУДАЙ АКАДЕМИИН ЭРДЭМТЭДТЭЙ УУЛЗАБА

Католическа церковь болон Ватиканай гүрэниие толгойлогшо папа Иоанн Павел II гэгшын гуйлтаар КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев Папска Наукануудай академиин бүлэг эрдэмтэдтэй декабриин 15-да уулзаба. Энэ бүлэгэй гэшүүд: гол генетикын профессор Ж. Лежен, химиин профессор Дж. Б. Марини-Беттоло гэгшэд ядерна дайнай хүн түрэлтэндэ ямар уршаг түбэгүүдые үүдхэхэ байhан тухай асуудалаар академиин үнгэргэhэн шэнжэлгэнүүдэй үрэ дүнгүүд тухай хөөрөөд, эдэ шэнжэлгэнүүдэй дүнгүүдые — «Ядерна буу зэбсэг хэрэглэлгын хойшолонгууд тухай декларациие» Л. И. Брежневтэ дамжуулаа.

Эб найрамдалые яажа сахихаб, ядерна дайнай аюулые хайшан гэжэ усадхахаб, арадуудай аюулгүй байдалые яагаад бэхижүүлхэб гэхэ мэтэ асуудалнуудта анхаралаа хандуулха гээшэ Советскэ Союзай гадаадын политикын гол зорилго болоно гэжэ Л. И. Брежнев хөөрэлдөөнэй үедэ тэмдэглээ. Ядерна дайнай ямар ехэ уршаг түбэгүүдые үүдхэхэ байhыень хүн зоной hайнаар ойлгохо гээшэ шухала удха шанартай гэжэ тэрэ мэдүүлбэ. Эгээл нимэhээ дэлхэйн элдэб оронуудай политигууд болон эрдэмтэдэй hэргылэмжэнүүдые анхаралдаа абаха шухала. Ядерна дайнай аюул түбэгые зайсуулан сараха шухала байhые элирхэйлэн харуулhан уласхоорондын комитедые байгуулха тухай КПСС-эй XXVI съезд дээрэ найруулагдаhан дурадхалай үндэhэ hуурида нимэ hанал бодол табигдана. Эрдэмтэдэй нэрэ хүндэ ехэтэй, ушар ёhо hайнаар ойлгохо уряагай улам хүсэтэйгөөр соностоходонь, олон миллион хүн зон энэ зорилгые туйлаха гэhэн хүсэл эрмэлзэлээр зоригжожо байна.

Үзэл сурталhаа, философско хараа бодолhоо, этигэл найдалhаа дулдыдангүй, гүрэнүүдэй, политическэ партинуудай, хэлбэрилнүүдэй, ниитын ба бусад бүлэгөөрхидэй аша туhые ойлгожо, тохёолдоhон аюул түбэгhөө хүн түрэлтэниие аршалан хамгаалхые эрмэлзэхэ гээшэ үе сагай эрилтэ болоно гэжэ Л. И. Брежнев хэлэбэ.

Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха гээшэ гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй арад зонойнгоо үмэнэ, хүн түрэлтэнэй үмэнэ, уг залгамжалагшадайнгаа үмэнэ эгээл дээдэ харюусалгань болоно. Совет хүтэлбэрилэгшэд энэ харюусалгые гүйсэд hайнаар ойлгоно. Советскэ Союз гадаадынгаа политикые энэ зорилгодо хабаадуулна.

Алибаа гүрэнэй ядерна буу зэбсэгые түрүүлэн хэрэглэлгэ хадаа хүн түрэлтэндэ эсэргүү айхабтар ехэ гэмтэ ябадал болоно гэжэ Советскэ Союзай гаргаhан үүсхэлэй үндэhөөр ООН-ой Генеральна Ассамблей hаяхан соносхоо гэжэ Л. И. Брежнев хөөрэлдөөндэ хабаадагшадта hануулба. Европодохи түгшүүрилые hуларуулхын, энэ түбидэ тодхогдон табигдаад байhан ядерна буу зэбсэгэй нөөсэнүүдые хоёр талын бүтэмжэтэй hайнаар хороохые туйлахын, юрэнхыдөө Европодохи объектнүүд тээшэ шэглүүлэгдэhэн дундуур зайда хэрэглэгдэхэ бүхы түхэлэй ядерна буу зэбсэгhээ арсахын тула СССР-эй бэелүүлжэ байгаа тодорхой алхамуудта, дурадхалнуудта тэрэ онсолон тогтожо, хэлэбэ. Женевэдэ США-тай үнгэргэгдэжэ байhан хөөрэлдөөнүүдэй үедэ эдэ зорилгонуудые туйлахые СССР оролдохо юм.

Дэлхэй дээрэхи политическэ байдалые hайжаруулха, эб найрамдалые бэхижүүлхэ талаар шэглүүлэгдэhэн уласхоорондын харилсаануудта, хөөрэлдөөнүүдтэ бүхы гүрэнүүдэй — ехэ, дунда ба багашье, — политическэ, ниитын, эрдэм, наукын, шажанай ба эб найрамдалта зорилгонуудые бэелүүлхые хүсэдэг бусад хүсэнүүдтэ хэхэ юумэн бии гэжэ Л. И. Брежнев тэмдэглээ.

Мүнөөнэй оршон байдалда эб найрамдал бэхижүүлхэ, арадуудай аюулгүй байдалые хамгаалха талаар гаргагдаhан хүсэлэл оролдолгонуудта эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдые илангаяа үргэнөөр хабаадуулха шухала гэжэ Папска Наукануудай академиин түлөөлэгшэд зүбшөөжэ байhанаа мэдүүлбэ.

Хөөрэлдөөн нэгэ нэгэеэ хүндэлэлгын, үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрөө. «Врачнууд ядерна дайе зайсуулан сарахын түлөө» совет комитедэй түрүүлэгшэ, СССР-эй Наукануудай академиин академик Е. И. Чазов, энэ комитедэй түрүүлэгшын орлогшо СССР-эй медицинын эрдэмэй академик Н. П. Бочков, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туhалагша А. М. Александров хөөрэлдөөндэ хабаадаhан байна.

(ТАСС).

КОММУНИЗМЫН АГУУЕХЭ СУРТАЛ ҺУРГААЛНУУДТА ҮНЭН

СОФИ. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй бронзо бюст нээлгэдэ зорюулагдаhан Софиин ажалшадай түлөөлэгшэдэй баярай митинг декабриин 15-да Болгариин нииcлэл хотын түбтэ болобо. НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Указаар нүхэр Л. И. Брежневтэ Алтан Одо ба Георгий Димитровэй орден барюулалгатайгаар Болгариин Арадай Республикын Геройн нэрэ зэргэ олгогдоо. Тэрэ НРБ-гэй иимэ үндэр нэрэ зэргэдэ гурбалахаа хүртэhэн байна.

БКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живков, республикын парти болон правительствын хүтэлбэрилэгшэд, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. В. Зимянин түрүүтэй СССР-эй партийно-гүрэнэй делегаци митингдэ хабаадаба.

БКП-гэй ЦК-гай секретарь, БКП-гэй Софиин горкомой нэгэдэхи секретарь Ч. Александров митинг нээгээ. Удаань Т. Живков, М. В. Зимянин гэгшэд Л. И. Брежневэй бюстые нээбэ. Нүхэр Т. Живков митинг дээрэ үгэ хэлээ. Тиихэдээ манай үеын партийна, гүрэнэй, уласхоорондын коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша нүхэр Л. И. Брежневэй ажабайдал, ажал ябуулга тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрөө. Болгариин коммунистнуудай, бүхы ажалшадай үмэнэhөө Л. И. Брежневтэ үрэ түтэс ажал ябуулгадаа шэнэ амжалта туйлахыень Т. Живков үгынгөө түгэсхэлдэ хүсэбэ.

Нүхэр М. В. Зимянин митинг дээрэ үгэ хэлээ.

Үгынгөө түгэсхэлдэ нүхэр М. В. Зимянин зол жаргалтайгаар ажаhуухыень, ажалдаа шэнэ ехэ амжалта туйлахыень Болгариин коммунистнуудта, арад зондо хүсэhэн байна.

Л. И. Брежневтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые митингдэ хабаадагшад нэгэн дуугаар баталан абаба.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
У К А З

НҮХЭР А. И. ПРОХОРОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Хэблэлэй органуудта удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаhанайнь түлөө түрэhөөр 80 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан **Прохоров Александр Ивановичые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной декабриин 15.

Буряадай АССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй дүрбэдэхи сессиин нээгдэхэ тухай

Буряадай АССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй дүрбэдэхи сесси Соведүүдэй байшангай конференц-зал соо декабриин 17-ной үглөөнэй 10 сагта нээгдэхэ.

Старейшинэнүүдэй Соведэй заседани Соведүүдэй байшангай конференц-зал соо мүнөөдэр үглөөнэй 9 сагта болохо.

Депутадууд болон сессидэ уригдаhан хүнүүд Соведүүдэй байшангай конференц-залай фойе соо үглөөнэй 8 саг 30 минутаhаа 10 саг болотор бүридхэлдэ абтаха.

КПСС-эй ОБЛАСТНОЙ КОМИТЕДЭЙ IV ПЛЕНУМ

КПСС-эй ЦК-гай НОЯБРИИН ПЛЕНУМЭ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Энэ табан жэлэй туршада таряан ажал болон тэжээл үйлэдбэрилгэдэ тусгаар анхарал хандуулагдаха байна. Республика дотор 30 мянган гектар газар уһалха хүсэтэй уһалууриин шэнэ системэнүүдые бариха, намагжаһан 12 мянган гектар газар хатааха, 15 мянган гектар газар уһалдаг системэнүүдые шэнэдхэн заһабарилха хүдэлмэри хэгдэхээр түсэблэгдэнэ. Түбхын түрүүндэ малай комплекснууд болон фермэнүүдые тэжээлээр хангаха хэрэгтэ зорюулагдаһан мелиоративна барилганууд бодхоогдохо зэргэтэй. Гаргашалһан мүнгэ зөөрисэ сүм харюулха, уһалууриин системэнүүдые инженернэ гуримаар хүдэлгэхэ, уһаар огто таһалдахагүй хэрэг хангаха, хүсэ ехэтэй мүнөө үе сагай техникые газар уһалалга дээрэ эрид шууд нэбтэрүүлхэ гээшэ мелиораторнуудай шиидхэхэ зорилго болоно.

Хүдөө ажахын техникэ заһабарилха, техническэ талаар хангаха, малай тэжээл хадагалха байрануудые, тэжээлэй цехүүдые бариха үйлэдбэриин үндэһэ һуурине бэхижүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ зэргэтэй.

Газар элдүүрилгын культурые дээшэлүүлхын тула шанга тэмсэл хэхэ шухала. Тиихэдээ газарай хүрьһэ хамгаалха агротехникэдэ шэлжэн орохо, хүрэнгын асуудалда, хабарай тарилгын хүдэлмэридэ техникээ шанартайгаар бэлдэхэ, үтэгжүүлгэ зөөхэ, кадрнуудые һургаха асуудалнуудые шиидхэлгэдэ бүхы хүсэеэ зорюулха шухала байһые элидхэлшэ тодорхойлбо. Ажахы бүхэн, бригада бүхэн баян ургаса абаха уялгатай. Энээндэ һаад ушаруулдаг шалтагаануудые шэнжэлхэ шухала. 1982 ондо абахаар хараалагдаһан ургасые түйлахын тула ерэхэ хабарай тарилгын хүдэлмэридэ һайнаар бэлдэхэ шухала байһые онсолбо.

Саашань үгээ үргэлжэлүүлхэдээ, элидхэлшэ мал ажалдахи зорилгонуудые элирхэйлэн, горитой шэнжэлэл хээ. Энэ һалбарине түргэн шууд хүгжөөжэ, малай толгой бүриһөө ехэ продукци абаха, өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха, адууһа мал гарзалуулхагүй гээшэ тон удха шанартай хэрэг гэжэ тэмдэглээ.

Жэл бүхэндэ 120—130 мянган тугал, 700—750 мянган хурьга, 180 мянган поршоонхо абалгаар хэрэгээ хизаарлаха бэшэ, харин эдэниие гарзада оруулангүй, һайнаар түлжүүлхэ, ехэ мяха, һү, ноохо абаха гээшэ шухалын шухала зорилго болоно гээшэ. Тэрэнэй түлөө малшадай хэрэглэмжые гүйсэд хангаха, халуун анхаралаар хүреэлхэ, һү абалга, залуу мал шахан таргалуулга дээрэ түрүү технологи нэтэрүүгээр нэбтэрүүлхэ, малай гарзалха ушартай эрид шууд тэмсэхэ шухала болоно.

Мал ажал хадаа мүнөө габшагай хүдэлмэриин һалбари болоно. Тиимэһээ энээндэ онсо анхарал хандуулха ёһотойбди. Мүнөө үзэгдэжэ байгаа мал ажалдахи дутагдалтай байдалые ажахы бүхэндэ, фермэ бүхэндэ һайнаар шэнжэлхэ, тэрээнһээ бодото тобшолол хэхэ хэрэгтэй. Зарим ажахынууд мал ажал эрхилхэ тогтониие һон гуримтай боложо шадаагүй байна. Хүнүүдтэй ябуулдаг хүдэлмэридэ дутагдалнууд олон.

Һү һаалиин олон фермэнүүдтэ үнеэдэй тугаллаха байра, профилактори, тэжээлэй цех гэхэ мэтын шухала зүйлнүүд дуталдаһаар. Зоотехническэ бүридхэл муугаар хэгдэнэ. Малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэридэ дутагдалнууд бии. Искусственна аргаар үрэжүүлгын пунктнууд ёһоор хүдэлнэгүй, мал харууһалха зоотехническэ эрилтэ бүдүүлигээр хазагайруулагдана. Тэрээнһээ уламжалан фермэнүүд дээгүүр үнеэд олоор һубайрна, продукци дутуу абтана, залуу мал гарзална.

Олонхи ажахынуудта мал шахан таргалуулха хүдэлмэри хуушан аргаар хэгдэнэ. Тиигэжэ мал удаан болзорто шахагдажа, продукциин үнэ сэн дээшэлнэ. Буруу, хашарагуудые түлжүүлжэ шахаха талаар Тайлсын, Бодонгуудай, Мөөрөөшын совхозуудтахи халан абамаар һайн дүй дүршэл дээрэһээ абажа харахада, холоһоо асарагдаһан үнэтэй тэжээлээр хооллуулагшад үхэрэй мяха үйлэдбэрилхэдээ шанарайнгаа талаар республикын дунда зэргын хэмжээнһээ нэгэ хахад, хоёр дахин дээшэ дүн түйлаха аргатай.

Үүсэлэгдэхэ хурьгадые шахаха хүдэлмэри республика доторнай огто ябуулагданагүй, зун, намарай сагта залуу мал бэлшээн таргалуулха ажал муугаар эмхидхэгдэнэ.

Бэшүүрэй, Хяагтын, Кабанскын районуудай фермэнүүдтэ, поршоонхо үсөөнөөр түлжүүлжэ, гахайнуудай шэгнүүрые доошолуулһан «Свинопром» нэгэдэлые элидхэлшэ шангаар шүүмжэлээ. Мүн ажахынуудтань шубудай шэрэгдэхэ д э н ь, үүсэлэгдэхэдэнь, гээлтэ хоролтонь үргэдөө гэжэ «Птицепром» трест шүүмжэлэлдэ ороо.

Энэ жэлдэ мал ажалдахи байдал зарим тэды һайжараа гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэхэ зуураа, 1980 оной гээлтэ хоролтоёо хүсэлдүүлжэ шадабагүйбди гэбэ. Энэ хадаа илангаяа Зэдын, Хяагтын, Сэлэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Түнхэнэй, Яруунын районуудта малай — тугал, поршоонхо, хурьгадай олоор гарзалһанһаа болоо юм.

Партиин областной комитет иимэ дутагдалтай эбсэхэ аргагүй байна. Эдэ дутагдалаа дары усадхахаар түргэн хэмжээ абахыень Хүдөө ажахын министерствын, мэргэжэһэн нэгэдэл, трестнүүдэй, партиин районно комитедүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэ Пленум эрилтэ табиха эрхэтэй. Тон ойрын үдэрнүүдтэ малай байрануудые заһабарилжа дүүргэхэ, тэжээлэй цехүүдые хүдэлгэжэ, бүлеэн уһаар мал уһалха түхеэрэлгээр тодхохо, мүн фермэнүүдтэ тэжээлыень һаадгүй шэрэхэ хүдэлмэри эмхидхэжэ, бүхы туранхай, хүшэ тамираар муутай малаа суглуулжа, найдамтай хүндэ харууһалхаар даалгаха хэрэгтэй. Тугал, буруу, унаган, поршоонхонуудые гарза хоролтодо оруулангүй түлжүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаха ёһотой.

Илангаяа мүнөө малшад медицинын, соёлой ажаһуудалай, худалдаа наймаанай эмхи зургаануудһаа ехэ туһаламжа, хангалта хүлеэнхэй. Фермэнүүдтэ эмхидхэлэй хүдэлмэрине һайжаруулха шухала. Ажахын хүтэлбэрилэгшэд олоороо зүбшэлдэжэ, захиралта үгэжэ байнгүй, фермэ, отарануудта таһалгаряагүй ошожо байха ёһотой.

Үмсэдэ байһан адууһа мал тушаа анхаралаа хандуулха хэрэгтэй. Ажахыдаа үнэн сэхээр ажаллагшадай үнеэ худалдажа абахаар дуратай байбалнь туһалжа, тэжээл үгэжэ, зарим гэр бүлэдэ сабшалангай участогуудые даалгаха шухала.

Саашань элидхэлшэ Хүдөө ажахын продуктнуудай хадагаламжые хангаха ба саг болзортонь буйлуулан бэлдэхэ асуудалда тогтоо. Ойрын сагта энэ хэрэг һайжаруулхаар олон хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй. Мухар-Шэбэртэ шубуу үүсэлхэ цех барижа, һүнэй олон шэнэ заводуудые шэнэдхэн һэльбэжэ бодхоохо, мүн Улаан-Үдэдэ овощ, хартаабха болон фрукт хадагалха томо баазын барилгые дары дүүргэхэ зэргэтэй.

Бүхы агропромышленна комплекснуудай хүтэлбэрине саашадань шэнэдхэн хубилгаха эрилтэ табигдана. Элидхэлшэ Хүдөө ажахын, Уһанай ажахын министерствэнүүдые, Госкомсельхозтехникын комитедые, мэргэжэһэн трестнүүдые эмхидхэлэйнгээ хүдэлмэридэ горитой дутагдалнуудтай байһандань шүүмжэлээ. Кадрнуудай харюусалга дээшэлүүлхэ, тэдэнэй хүдэлмэриин арга нарижуулан һайжаруулха, тэдэниие орёо байдалда уридшалан бодомжолхоор, ажал бүтээжэ шадахаар һургаха эрилтэ мүнөөдэрэй байдал табина. Нигэжэ диилэнхидэ хүнүүдтэ найдажа, хүдэлмэришэдэй дунда даалгагдаһан ажалдаа харюусалгатай байхаар һургаха хэрэгтэй.

Промышленностиин ерээдүйн хүгжэлтэ тушаа хэлэхэдээ нүхэр А. У. Модогоев түрүүшын ээлжээндэ базова һалбаринуудыень, тон түрүүлэн түлишын-энергетическэ һалбариие саашадаа хүгжөөхэ хэрэгтэй байһыень тэмдэглээ.

Манай республикада һүүлэй жэлнүүдтэ энэ һалбари хурдан түргэнөөр хүгжөөгдөө һэн. Гусиноозёрскын ГРЭС-эй түрүүшын ээлжээнэй, Холбоолжоной шулуун нүүрһэнэй уурхайн, 4,5 мянган километрэй зайда электрын элшэ хүсэнэй ехэ вольтын линиин барилгын дүүрэжэ ашаглагдахада зайн галаар хангалга эрид дээшэлээ бэлэй. Гэбэшье, эдэ жэлнүүдтэ электрын, дулаанай хүсэнэй, түлишын талаар арадай ажахын эрилтэ түргэнөөр ургаа. Мүнөө энэ эрилтэнь ехэ шахардуугаар хангагдана.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ электрын элшэ хүсэ ехээр хэрэглэдэг үйлэдбэри саашадаа хүгжэжэ, ажаһуудалай хэрэгтэ электрын элшэ хүсэн болон түлишэ горитойгоор гаргашалагдахаар хараалагдана. Эдэ бүгэдэ КПСС-эй обкомһоо, областной бүхы партийна организациһаа, республикын Министрнүүдэй Соведһээ түлишын-электрын элшэ хүсэнэй предприятинуудай хүсые дээшэлүүлжэ, тодорхой, һаадгүй хүдэлмэри хангахаар эгээл түргэн хэмжээ абахыень эрилтэ табина.

Энэ талаар гол зорилго юун болоноб гэбэл, Гусиноозёрскын ГРЭС-эй шэнэ энергоблогые ашаглалгада тушаажа, Улаан-Үдэ городто хоёрдохи ТЭЦ-эй барилгые эхилхэ, мүн Мухар-Шэбэрэй районой Түгнын нүүрһэнэй уурхайе бариха болоно. Тэрэшэлэн бии байгаа ТЭЦ-эй дулаанай хүсые дээшэлүүлхээр хэмжээнүүдые абаха шухала. Энэдэ ойрын хоёр жэл соо зуун гекакалори хүсэтэй уһа халааха гурбадахи котелыень ашаглаха хэрэгтэй. Мүн хүдэлгэгдэжэ байһан ТЭЦ-эй уһа халаадаг бүхы агрегадуудыень таһалгариагүй ашаглахаар анхаха болоно. Железнодорожно, Октябрьска районуудай промышленна шэнэ зононуудта ойрын жэлнүүдтэ зональна котельнэнүүдые бариха хэрэгтэй.

Нүүрһэнэй промышленностиин хүдэлгэгдэжэ байгаа предприятинуудта шиидхэгдэхэ асуудалнууд захаһаа олон. Холбоолжоной нүүрһэнэй уурхайн проектнэ хүсые бүхыдэнь ашаглажа, Гусиноозёрско шахтын доодо горизонтын нүүрһэнэй хэбтэшые хэрэглэхэ бэлэдхэлэй хүдэлмэрине түргэдхэхэ хэрэгтэй. Баян-Зүрхэнэй, Загастайн нүүрһэнэй хэбтэшэнүүдые нээмэл аргаар абаха участогуудые удаарууланггүй байгуулха шухала.

Республикын Түлишын промышленностиин министерство холын хараатайгаар ажаллаха зэргэтэй. Дабаан-Горхоной, Охин-Булагай нүүрһэнэй хэбтэшэнүүдые хүсэдөөр ашаглаха болонобди. Эдэ асуудалнууд, мүн республикын хүн зониие түлишөөр хангалга правительствын болон республикын Госпланай гол анхаралда байха болоно.

Электрын элшэ хүсые хамагһаа уридшалан хүгжөөхөөр зорилго хараалхадаа, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленум партийна, совет, ажахын органуудые түлишэ, электрын элшэ хүсэ алмахаар бии байгаа арга боломжонуудаа ашаглахаар шэглүүлһэн байна.

Республикымнай олохон предприятинуудта, хүдөө нютагуудта түүхэй эд материалнуудые, түлишэ болон электрын элшэ хүсэ ашаглаха ашаг үрэ дээшэлүүлхэ талаар ябуулагдаһан хүдэлмэри эрилтэдэ хүрэнэгүй. Электрын элшэ хүсэ, арга нөөсэнүүдые алмаха мүнөөнэй технологическа түхеэрэлгэнүүд удаанаар нэбтэрүүлэгдэнэ. Илангаяа Сэлэнгын ЦКК-да, нарин сэмбын комбинадта, трикотаж гадар хубсаһанай фабрикада, «Забайкаллес» нэгэдэлдэ электрын, дулаанай хүсэн ехээр гээлтэ хоролтодо ороно. Саашадаа энергетическэ арга нөөсэнүүдтэ иимэ ээзэн бусаар хандалгатай эбсэхын аргагүй.

Шэнэ табан жэлдэ барилгын хүдэлмэриин ехэ программа хараалагданхай гэжэ элидхэлшэ хэлээ. Түлишын энергетическэ комплексые хүгжөөхын тула ехэ мүнгэн зөөри гаргашалагдаха. Мүн рудагай, ашагта малтамалнуудай хэбтэшэнүүд ашаглагдахаар хараалагдана. Машина бүтээлгын предприятинуудые үргэдхэхэ ба шэнээр бариха барилгада ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ. БАМ-ай Буряадай участогтахи хүдэлмэри үргэдэжэ, табан жэлэй эсэстэ поезднууд ябуулагдажа захалха. Хүдөө нютагуудта барилгын хүдэлмэриин хэмжээн эрид дээшэлхэ байна.

Эдэ зорилгонуудые бэелүүлхэ талаар тодорхой хэмжээнүүд абтана, барилгын шэнэ подразделенинүүд байгуулагдаа, байгуулагданашье гээшэ. Барилгын үйлэдбэриин баазын, барилгашадай коллективүүдэй байрын гэрнүүдэй барилгада, мүн ажаһуудалай эрилтэ хангаха объектнүүдэй барилгын хүгжэлтэдэ горитой мүнгэн зөөри һомологдоно. Барилгын эмхинүүдэй, илангаяа Главбурятстройн, «Нижнеангарсктрансстрой», «Улан-Удэтрансстрой», «Бурятцелинстрой» трестнүүдэй, «Бурятводстрой» управлениин, «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй хүсые түргөөр дээшэлүүлхын тула, мүн Улаан-Үдын гэр барилгын комбинадай хүсые гүйсэд ашаглахын тула эдэ бүгэдые хүсэдөөр хэрэглэхэ шухала.

Ханын материалнуудые, нэн түрүүлэн хирпиисэ ехээр үйлэдбэрилхын түлөө ехэ ажал хэгдэхээр хараалагдана. «Бурятстройматериалы» нэгэдэлэй предприятинуудта хирпиисэ гаргалгын зарим тэды үргэдэбэшье, техническэ, эмхидхэлэй, кадрнуудай асуудалнууд хирпиисын заводуудта шиидхэгдээгүй байһаар. Бии байгаа заводуудта хирпиисэ гаргалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ нэгэдэлэй хүтэлбэри онсо анхаралаа хандуулха зэргэтэй. Гэхэтэй хамта жэлдээ 50 миллион хэһэг хирпиисэ үйлэдбэрилхэ завод Гусиноозёрск городто 1982 ондо барихаар бэлэдхэл хэхэ ёһотой.

Республикын Министрнүүдэй Совет, Госплан, КПСС-эй райкомууд, райгүйсэдкомууд хүдөө нютагуудта саг зуурын барилгын заводуудые һэргээжэ, колхоз, совхозуудай, заһабарилга-барилгын эмхинүүдэй эрилтэнүүдые зарим хубяар хангахын тула хэмжээнүүдые абаха болоно.

Түсэблэлгэ ба барилгын эмхидхэл һайжаруулха, техникээ бүри ехэ ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ, жэжэ хүдэлмэри оньһожоруулгын хэм хэмжээ дээшэлүүлхэ, барилгануудые инженернэ талаарнь бэлдэхэ хүдэлмэри һайжаруулха, дүтэрхы үйлэдбэринүүдэй нягта холбоо барисаатайгаар хүдэлмэрилхэ ябадал хангаха гэхэ мэтэ асуудалнууд мүнөө тон шухала удха шанартай болоод байна. Тиигээд лэ байбал, ажалай бүтээсые, барилгын ашаг үрые нилээд дээшэлүүлхэ ябадал түйлажа болохо байна.

Республикын барилгын хэдэ хэдэн эмхинүүдтэ дүүргэгдээгүй барилгын хэмжээ хороохо хараа шэглэл һүүлэй үедэ бии болоhо байнхай.

Хэрэгтэй болохо хүсэ ба мүнгэ зөөри элсүүлэн нэгэдхэжэ, шухала байрануудай барилгые түргэнөөр бүтээдэг дүй дүршэл бии болонхой. Жэшээлхэдэ, трикотаж гадар хубсаһанай фабрика, Улаан-Үдэ хотын һүнэй завод, Шулуутайн холимол тэжээлэй завод, Загарайн бройлернуудай фабрика богонишог болзорнуудта баригдаһан байха юм. БАМ-ай харьяата Байгалай тоннелиие малталга болзорһоо жэлээр урид дүүргэгдээ. Мүнөө «Бурятфермаш» заводой комплексые бэлэн болгожо тушаахын тула Главбурятстройн хүсэнүүд хамтадхагдан табигданхай.

Гэхэ зуура ондоошье баримтанууд бии. БМДК-гай мебельнэ цехэй барилгын, Шэнэ-Бэрээнэй заводтохи өөһэдтөө ба Улаан-Үдэ хотодо бааза ба гэр байрануудые бариха Главбурятстройн барилгын үндэһэ баримтагүйгөөр унжагайруулагдаһанһаа шалтагаалан, гүрэндэ али тухай ехэ гарза хохидолой ушарһые тоолон гаргахань бэрхэтэй. Барилгын ондоошье эмхинүүдтэ удаан саг соо нобшоржо байһан барилганууд бии.

Эдэ тон тааруугүй үзэгдэлнүүдэй гол шалтагаануудынь юуб гэхэдэ, барилгын бэлэдхэл тон муугаар эмхидхэгдэнэ, документациһаа, түсэблэхэһөө эхилээд, материалаар хангалгын, түхеэрэлгэнүүдээр бүридүүлгын талаар үгээ ойлголсоогүй ябадал гарадаг. Ажал хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэдэг, барилгашадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ муугаар хангагдадаг байна. Эдэ дутуу дунданuудые дары усадхан зайсуулха шухала.

Элидхэлшэ саашадаа үйлэдбэриин ашаг үрые улам дээшэлүүлхэ зорилгонууд дээрэ тогтон хэлээ. Промышленностиин ажалай бүтээсэ 23 процентээр дээшэлүүлхэ, тиигэһэнэй үндэһөөр продукциин ургалтын 90 процентые түйлаха гэжэ табан жэлэй түсэб дотор хараалагдана.

Энэ даалгабариие дүүргэхын тула, түбхын түрүүндэ гараар бүтээгдэдэг, илангаяа хүндэ ажалай удельнэ хэмжээе зоримгойгоор хороохо, үйлэдбэридөө оньһожоруулга ба автомадуудые, түрүү технологи бүри үргэнөөр нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ, үйлэдбэриеэ һэльбэн шэнэдхэхэ ба техникыень шэнэлхэ хүдэлмэри түсэбэй ёһоор эмхидхэхэ хэрэгтэй.

Промышленностьда, хүдөө ажахыда, барилга дээрэ, арадай ажахын бусад һалбаринуудта ажалай бүтээсые саашадань дээшэлүүлхэ ябадал хангахаар комплексно программа табиха шухала болоно. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хүдэлмэриин талаар һалбаринуу д т а х и дүй дүршэлые, тэрэ тоодо республикын предприятинуудта байһан дүй дүршэлые бүри эдэбхитэйгээр хэрэглэхэ.

Улаан-Үдын прибор бүтээлгын нэгэдэлдэ—промышленна роботууд ба манипуляторнуудые хэрэглэлгын, «Теплоприбор» заводто — цехүүдэй складууд ба комплектациин складуудые оньһожоруулгын, авиационно заводто —ашалга-буулгалгын ба транспортна хүдэлмэри оньһожоруулгын, ЛВРЗ-дэ—шудхалаагай шэнэ онол аргануудай, металлые механическа бэшэ аргаар болбосоруулгын, судна бүтээлгын заводто — гагнуурида автомат хэрэглэлгын ба оньһожоруулгын, ашаг үрэ ехэтэй шэнэ материалнуудые хэрэглэлгын талаар эрхилэгдэдэг хүдэлмэридэ анхарал хандуулмаар.

Ажалай журам бэхижүүлхэ, кадрнуудые тогтосотой болгохо гээшэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ нилээд ехэ нөөсэ арга боломжонуудай нэгэн болоно. Үйлэдбэриин дэлисэ хэмжээнэй ехээр ургажа, ажахын холбооной орёо болоhо байһан мүнөөнэй ушар байдалда технологи нариинаар сахилгын, час бүхэниие, минута бүхэниие арьбанаар ашаглалгын, доторой гурим дүримүүдые нариинаар сахилгын удха шанар ехэ болонхой.

Тэрэшэлэн алишье талаараа хуушарһан түхеэрэлгэнүүдые шэнэлхэ, ажалай нормо тодорхойлгые бүри нарин нягта болгохо талаар шухала зорилгонууд табигдана. Ажалай эмхидхэл ба түлөөһэнэй бригадна формо үргэнөөр нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ гээшэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгын ехэ нөөсэ арга боломжо болоно. Энэ хадаа арбан нэгэдэхи табан жэлдэ гол болгогдон бэелүүлэгдэхэ ёһотой.

Хүдэлмэриин ашаг үрэ дээшэлүүлгын талаар республикын транспортна эмхинүүдэй урда ехэ зорилгонууд табигдана. Энэ ушар түбхын түрүүндэ түмэр харгын Улаан-Үдын отделенидэ хабаадана.

Түмэр замшад эдэ асуудалнуудые шиидхэхын тула оролдолго гарганагүй гэжэ хэлэхын аргагүй. Жэшээлэн дурдабал, энэ жэлдэ отделениин ашаа тээлгын хэмжээн 4,3 процентээр дээшэлһэн, вагоной эрьесэ 8,9 часаар түргэдхэгдэһэн, транзитна вагонуудай мини байлга 1,7 часаар хорооглоһон байна. Гэхэ зуура харгын отделени ашаануудые зөөлгын талаар табигдадаг эрилтэнүүдые хангагүй, энэнь хэдэ хэдэн һалбаринуудай түсэбэй дүүргэлтэдэ муугаар нүлөөлнэ.

Эдэ дутуу дунданuудые зайсуулхын тула, ашагдаха ба ашаанайнь буулгагдаһан вагонуудай мини байлгые хороохо шухала. Нормын ёһоор ашаануудые тээлгын үедэ вагонууд 5,7 часай туршада байха ёһотой аад, 9,6 час зогсоно, тайлбарилан хэлэбэл, дүрбэн час үлүүтэй соо һаатана. Энээнһээ харахада, вагонуудта ашаануудые тээхэ талаар тогтоогдоһон нормонуудые сахибал, ашаануудые тээхэ арга боломжо хоёр дахин шахуу ехэ болохо байна. Түмэр харгын отделениин хүтэлбэрилэгшэд эдэ асуудалнуудые бүри эршэмтэйгээр шиидхэхэ зэргэтэй. Хүдэлмэриин түрүү формонуудые транспорт дээрэ үгөөрөө бэшэ, харин бодото дээрэнь нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхээр саг болоо.

Энэ жэл автомобилистнуудта ямар өөрсэ байгааб гэхэдэ, автопаркын бүридэл шанарай талаараа һайжарһан байна. Гэхэ зуура олохон автотранспортна эмхинүүдэй хүдэлмэриин ашаг үрэ бага, мүнөө сагай эрилтэнүүдтэ таарахаар бэшэ байна. Үшөөл олохон машинанууд холын рейснүүдтэ ашаагүйгөөр ябана, транспортые тусхайта бэшэ хэрэгүүдтэ ашагладаг ушарнууд олон үзэгдэнэ. Контейнернэ ба пакетнэ гуримаар ашаануудые зөөлгэ нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ хүдэлмэри һаял эхилжэ байнхай Автомобилистнуудай хэдэ хэдэн коллективүүдтэ түлишэ, резинэ арьбадхахын түлөө, машинануудые удаан саг соо хэрэглэхын түлөө ёһотой тэмсэл дэлгэрүүлэгдэдэгүй байһаар.

Автомобилистнууд шэнэ табан жэлдэ ажалайнгаа бүтээсые 54 процентээр дээшэлүүлхэ зэргэтэй. Энэнь яһала дүүргэгдэмээр зорилго болоно. Техникэдээ эзэн бусаар хандадаг ябадалтай тон эрид шангаар тэмсэхэ, автомобильна ажахы бүхэндэ бии байгаа нөөсэ арга боломжонуудые хүсэд хэрэглэхэ шухала.

Тэрэшэлэн авиационно транспортаар ашаа зөөлгын хэмжээе нилээд нэмээхэ гэжэ табан жэлэй түсэбөөр хараалагдана. Пассажирнуудые зөөлгэ 30 шахуу процентээр нэмэхэ ёһотой. Энэмнай тон харюусалгатай зорилго болоно. Энэ жэлдэ Улаан-Үдын авиапредприяти түсэбүүдээ хангалтагүйгөөр дүүргэжэ байна. Тэрээнһээ гадна, Улаан-Үдын ба республикын бусад олохон аэропортнуудта пассажирнуудай хэрэглэмжэ хангалгын шанар бирагүй байһаар.

Олон янзын хэлхээ холбооной хүдэлмэри нилээд һайжаруулагдаха ёһотой.

«Экономико гаргаша багатай байха ёһотой» гэһэн уряа КПСС-эй XXVI съезд гаргаа һэн. Энэ эрилтэтэй зохилдуулан, ажахын бүхы онол аргануудые нарижуулан һайжаруулагдаха ёһотой болоно.

«Түсэблэлгые һайжаруулха ба үйлэдбэриин ашаг үрэ болон хүдэлмэриин шанар дээшэлүүлгэдэ ажахы эрхилэлгын нүлөөе шангадхаха тухай» КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой тунхаглагдаһанай һүүлээр хоёр жэл үлүүтэй саг үнгэрөө. Мүнөө энэ талаар хэгдэһэн хүдэлмэриин зарим дүнгүүдые согсолходо болохо.

Мүнөөдэр республикын промышленна 14 предприяти нормативна-сэбэр продукциин дүнгүүдэй ёһоор ажаллана. Ерэхэ жэлһээ иимэ гуримаар үшөө 105 промышленна предприяти хүдэлдэг болохо байна. Предприятинуудай паспортнуудые зохёохо хүдэлмэри дүүргэгдээ.

Гэбэшье республикын олохон предприятинуудта ажахы эрхилэлгые гуримшуулан нарижуулха, холын хараата хэмжээнүүд, түсэблэлгые һайжаруулха хүдэлмэри хүсэдөөр ябуулагданагүй гэжэ мэдэрхээр. Хэрэгтэй зүйлнүүдые саг соонь үгэхэ журам үшөөл доодо хэмжээндэ байһаар.

«Забайкаллес» нэгэдэлэй предприятинууд, авиационно, прибор бүтээлгын, «Теплоприбор», «Электромашина», «Бурятфермаш» заводууд, трикотаж гадар хубсаһанай фабрика, Түлишын промышленностиин министерство хэлсээнүүдээр баталагдаһан уялгануудаа муугаар бэелүүлдэг. Бүтээдэг зүйлнүүдэй шанарые дээшэлүүлхэ талаар хэрэгтэй бүхы юумэн хэгдэнэгүй. Мүнөө оройдоол 11 предприятида Гүрэнэй шанарай тэмдэгтэй продукци гаргагдана. Нютагай промышленностиин министерствын, «Бурятстройматериалы» нэгэдэлэй, БМДК-гай предприятинуудта голодоһо гаргаха ушар бага болгогдоногүй, улам ургана. Шанарые комплексно гуримаар эрхилхэ дүршэл оролдосотойгоор, үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэгүй, олонхи предприятинуудта шанарые эрхилхэ хэрэг миин лэ хөөрэлдөөгөөр хизаарлагдашана.

Ажахы эрхилэлгые нарижуулан һайжаруулха, үйлэдбэриие шэнэдхэн хубилгаха ба техническэ талаар шэнээр зэбсэгжүүлхэ, капитальна һомололгын хэмжээе ехэ болгохо гээшэ шухала шэглэлнүүдэй нэгэн болоно.

Ажалаа һайжаруулха зорилгоор промышленна предприятинууд үйлэдбэреэ саг соонь шэнэдхэн хубилгаха, бии байгаа хүсэеэ алдахагүй, үйлэдбэреэ техническэ талаар шэнэлэн зэбсэгжүүлгые бэелүүлхэ, хүдэлмэришэдэй үйлэдбэриин-ажаһуудалай эрхэ байдалые саг үргэлжэ һайжаруулха ушартай. Эдэ бүгэдые бэелүүлхын тула нэгэдэлнүүдэй, предприятинуудай бүридэлдэ барилга-хабсаралгын тусхай мэргэжэһэн эмхинүүдые бии болгохо гээшэ онсо шухала болгохо хэрэгтэй.

Түсэбүүдые хубилган заһадаг ябадал КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ эрид буруушаагдаһан байна. Манай республика дотор нилээд үргэнөөр дэлгэрһэн энэ ябадал хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые хүмүүжүүлгэдэ муугаар нүлөөлнэ, тиимэһээ тэрэниие эрид усадхаха хэрэгтэй.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада социальна программа гол һуури эзэлнэ, — гээд элидхэлшэ саашань хэлэбэ.

Эдэ жэлнүүдтэ гэр байра, культурна ажаһуудалай барилга хурданаар ябуулагдаха байна. Жэшээнь, манай республика дотор табан жэлэй туршада 1 миллион 793 мянган дүрбэлжэн метр хэмжээтэй байрын гэрнүүд баригдахаар хараалагдана. Энэмнай урдахи табан жэлэйхиһээ 14 процентээр ехэ болоно. Эдэ жэлнүүдтэ 22 мянган үхибүүдэй һургуулинууд, 16 мянган һууритай үхибүүдэй эмхи зургаанууд, 1760 оротой больницанууд баригдахаар хараалагданхай.

Эдэ барилгануудые партийна хиналта доро абаха хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, гэр байра, ажаһуудалай барилганууд хоёрдохи зэргын хэрэг гээшэ гэжэ гэдэргэ татагдадаг ушар үсөөн бэшэ үзэгдэдэг.

Хүдөөдэ гэр байра бариха хэрэгтэ онсо анхаралаа хандуулхаар байна. Байгша оной февраль һарада КПСС-эй обком болон республикын Министрнүүдэй Совет хүдөө нютагуудта гэр байра барилгые хурдадхаха асуудалые тусгаар зүбшэн хэлсэһэн бэйна. Тиихэдээ шефүүдэй болон ажахынуудай өөһэдынь хүсөөр байгша ондо хоёр айлай байха 1130 гэр бариха гэжэ шиидхэгдэһэн юм. Мүнөө тэдэ гэрнүүд бүхыдөө тооной баригдажа байна. Теэд ноябриин һүүл багаар оройдоо 452 гэр баригдажа дүүргэгдээд байгаа. Энэ талаар подрядна эмхинүүд, шефүүд гээгдэжэ ябана.

Арадай хэрэглэлэй эд бараа гаргалгые ехэ болгохо, шанарыень һайжаруулха талаар республика дотор ехэ юумэ хэгдэхэ байна. Табан жэлэй туршада эдэ зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ 30—40 процент дээшэлүүлэгдэхээр хараалагдана. Энэмнай союзна болон нютагай мэдэлэй предприятинуудта хабаадана.

Арад зоной хэрэглэлгын эд бараа үйлэдбэрилгые үргэдхэхэ талаар нютагай мэдэлэй предприятинуудай ехэ үүргэ дүүргэхэ байһаниие хараада абажа, республикын Министрнүүдэй Совет, Госплан, партийна болон советскэ органууд тэрэниие хүгжөөхэ, энэ хүнгэн бэшэ һалбарида ажалладаг хүнүүдтэ үйлэдбэриин болон ажаһуудалай зохид байра байдал олгохо хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха ёһотой.

Республика дотор эд бараанай эрьесэ жэлһээ жэлдэ ургана. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ тэрэнэй ургалта 23 процент болохоор тодорхойлогдонхой. Эдэшье зорилгонууд бэелүүлэгдэмээр. Зүгөөр эндэ гансахан тоогой тала хэлэгдэнэ бэшэ, мүн арад зониие хангалгын культура дээшэлүүлхэ, совет худалдаа наймаанай ёһо гурим элдэбээр хазагайруулха ябадалые үндэһөөрнь усадхаха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ байна.

Тэрэшэлэн арад зониие ажаһуудалай, медицинскэ талаар хангалгые һайжаруулха тушаа бага бэшэ зорилгонууд табигдана.

Энэ табан жэлдэ арадай гэгээрэлэй, техническэ мэргэжэлэй һуралсалай, дээдэ һургуулинуудай ажал ябуулга саашадаа хүгжөөгдэхэ гээшэ. Тэдэнэрэй материальна баазань бэхижүүлэгдэхэ юм. Зүгөөр, эндэхи багшанарай коллективүүд, партийна болон комсомолой организацинууд ном заалгын ба һурагшад болон студентнэрые хүмүүжүүлгын хүдэлмэрине һайжаруулха хэрэгтэ онсо анхаралаа хандуулха болоно.

Сибирьтэ, тэрэ тоодо манай республикадаа, эрдэм-наукые саашадань хүгжөөхэ гэжэ табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан байна. Эрдэм-шэнжэлэлгын хүдэлмэриин хэмжээн, удаа дараалан урган хүгжэнэ. Тингэбэшье эрдэмэй-техническэ хүсэн үшөөл ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэгдэнэгүй.

Эрдэм-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд болон партийна организацинууд ажал ябуулгаяа улам эдэбхижүүлхэ, ниитын үйлэдбэриин асуудалнуудта бүхы анхаралаа элсүүлхэ, шэнжэлэлгын үрэ дүнгүүдые арадай ажахыда ашаглалгада туһалха зэргэтэй.

Пленум дээрэ Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэнүүд дотор партийна комитедүүдэй, гүрэнэй болон ажахын органуудай хүдэлмэриин ёһо гуримые нарижуулан һайжаруулха асуудалнуудта горитой анхарал хандуулагдаа. Ажахын байдалда партийна нүлөөе шангадхаха зорилгонууд табигдаа. Энэ хадаа советскэ болон ажахын органуудые доро дараха гү, али тэдэнэй түлөө хүдэлхэ гэһэн удхатай бэшэ.

Пленумээр табигдаһан зорилгонууд нэн түрүүн кадрнуудай асуудалые бодомжотойгоор, эрилтэ ехэтэйгээр шиидхэхэ, гүрэнэй талые үсэд шангаар, зоримгойгоор хамгаалха, гүрэнэй болон партийна журамые алдаха ябадалтай шангаар тэмсэхэ гэһэн удхатай байна.

Хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые номгон даруугаар, дааһан хэрэгтээ харюусалга ехэтэйгээр хандахаар, гүрэнэй журам, совет хуули ёһо, партиин Устав хазагайруулха ябадалда тэсэшэгүйгөөр хандахаар хүмүүжүүлхэ гээшэ партийна организацинуудай түрүүшын уялга бэлэй, саашадаашье байха гээшэ.

Республикын олохон партийна эхин организацинууд политическэ болон эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулха талаар нилээд ехэ дүй дүршэлтэй болоо. бодото дээрээ ажалша коллективүүдэй гол хүсэниинь болонхой, — гэжэ нүхэр Модогоев хэлэбэ. —Зүгөөр, партийна организацинуудай нилээд ехэхэн хубинь хүдэлмэриингөө удха шанарые эрид һайжаруулхаар гэжэ үнгэрһэн тоосоонууд ба һунгалтанууд гэршэлжэ үгэһэн байна.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдэй эрилтын ёһоор, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ тэмсэлдэ партийна организацинуудай дайшалхы үүргые дээшэлүүлхэ шухала болоно.

Партийна комитедүүд, тэрэ тоодо КПСС-эй обкомшье, онсо анхаралаа министерствэнүүдэй, захиргаануудай хүдэлмэридэ бии байгаа дутагдалнуудые усадхаха хэрэгтэ зорюулха, тэдэнэртэ эрилтээ шангадхаха зэргэтэй. Хүтэлбэрилгын эдэ бүхы хубинуудые нарин һайнаар, эмхитэйгээр хүдэлгэхэ, байра дээрэ эмхидхэлэй хүдэлмэри бүри ехээр ябуулха арга олгохо шухала.

Үзэл сурталай политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин зорилгонууд тухай хэлэхэ зуураа, элидхэлшэ КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1981 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй, Л. И. Брежневэй Пленум дээрэ хэлэһэн үгэнүүдэй, СССР-эй Верховно Соведэй зургаадахи сессиин материалнуудай айхабтар ехэ хүсэтэй байһыень тэмдэглэбэ.

Эдэ документнүүдые, партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые тайлбарилан ойлгуулдагтаал адли, арад зоной дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха гээшэ партийна организацинуудай эгээн шухала уялга мүн. КПСС-эй обком пропагандистнуудай бүлэгүүдые республикын районуудта ябуулна, энэ асуудалаар саг үргэлжэ хүдэлдэг лекторнуудтэ элидхэлнүүд хэгдэнэ. Цехүүдтэ, бригада болон фермэнүүдтэ ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулагдажа байна.

Гэхэтэй хамта зарим партийна организацинуудта болон районуудта энэ хүдэлмэри саг зуура, гүнзэгы бэшээр, үргэн дэлисэгүйгөөр ябуулагдана. Хурамхаанай, Баргажанай, Мухар-Шэбэрэй болон бусад зарим районуудта Пленумэй материалнуудые ойлгуулха хүдэлмэридэ олохон агитаторнууд, политинформаторнууд болон лекторнууд үшөөл хабаадаагүй. Мүн энэ хэрэгтэ районуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадананагүй.

Обкомой бюро, обкомой пропаганда ба агитациин, соёлой таһагууд, профсоюзуудай областной совет, ВЛКСМ-эй обком эдэ дутагдалнуудые усадхаха талаар хэрэгтэй бүхы хэмжээнүүдые абаха уялгатай.

Пропагандистска болон ойлгууламжын бүхы хүдэлмэри олон зондо ойлгосотойгоор, нүлөөтэйгөөр, нэн түрүүн цехүүдтэ, бригада болон фермэнүүдтэ, ажалшадай хүдэлдэг газарта ябуулагдаха ёһотой. Тиихэдээ коллектив бүхэнэй урда байгаа тодорхой зорилгонуудтай, үйлэдбэридэ бии байгаа нөөсэ арга боломжонуудые элишэлхэ хэрэгтэй нягта холбоотойгоор ябуулагдаха ушартай. Юрэнхы дээрэнь абажа хэлэбэл, манай зорилго юуб гэхэдэ, ажалшадта гансал манай хүгжэлтын ниитэ зорилгонуудые ойлгуулаад үнгэрхэ бэшэ, мүн хүн бүхэндэ хараалагдаһан түсэбүүдээ бэелүүлхэ талаар өөһэдынгөө зорилгонуудые һайса ойлгуулха хэрэгтэй.

Зоной дунда ябуулагдадаг политическэ хүдэлмэриин ашаг үрэ саашадань дээшэлүүлхэ, тэрэнэй идейно-теоретическэ хэмжээень дээрэ үргэхэ, дайшалхы эрмэлзэлтэйгээр ябуулха, мүн партийна журам бэхижүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдаха байна. Энэ хүдэлмэриин гол удхань социально-политическэ,
номическа болон нац
на орёо бэрхэ асууд
дые шиидхэлгэдэ, эрдэ
никэ ба соёл культура
жөөлгэдэ, хүнүүдэй һа
хан заншал бэхижүүл
циализмын түйлаһан т
амжалтануудые, булю
байһыень бодото ба
нуудтайгаар элишэ
руулха шухала.

Манда бии байгаа,
шье бэрхэшээлнүүд
дутагдалнуудые дэбэр
дайсанай номнолой бүт
дэлгэнүүдые эрид шуу
шэлэн буруутуулха хэр
Империализмын, нэн т
Америкын империали
добтолхы хүсэнэйнь ур
байһан эрхэ байдалда
риализмын ба Хитадай
рэлхүү ушар удхын,
рэнэй дотоодын боло
даадын политикын арад
до харша байһые саг
жэ, үнэншэхөөр элиш
харуулха шухала боло

Партимнай ленинскэ
заншал баримталан,
ехэ зорилгонуудые хар
хадаа, арад зоной э
хэшээлдэ ходо түшэг
гээшэ. Ноябриин Плен
тогтоол дотороо манай
тиин Центральна Ко
социалис мүрысөөе ула
гэнөөр дэлгэрүүлхэ,
нэгэдэхи табан жэлые
тэ ажалаар шэрээхээр
мунистнуудые болон
ажалшадые уряалһан
на.

Табан жэлэй түрүү
жэлдэ партиин XXVI
дын шиидхэбэринүүдһэ
абаһан арадай эдэбхи х
шэнэ хүсэтэйгөөр дэбэ
байна. Республика
эдэбхи үүсхэл гарга
үсөөн бэшэ байба. Э
ажалай бүтээсэ хүдэл
шэдэй мэргэжэлые дээшэ
жэ, элдэб хоролтону
бага болгожо, табан
даабариие болзорһоо
бэелүүлхэ зорилго урда
бина. Иимэ уялгану
комплексно бригада,
авиазаводой Н. В. Хлыст
сэмбын комбинадай
илгагша Б. Э. Аюшеев
бригада, СССР-эй Верх
Соведэй депутат Л. Н.
нецовагай толгойлдог ня
хи СМУ-гай гоёогшодой
гада, Хурамхаанай лесп
хозой Социалис Ажалай
рой В. П. Парамон
комплексно бригада, Б
рэй механизаторнууд, Я
нын, Кабанскын, Захаам
районуудай малшад
уялгануудые абаһан ж
тэй.

Түрүүшүүлэй эдэбхи
шээлые али болохоор
жэхэ ба дэлгэрүүлхэ, с
лис мүрысөөнэй ябасые
гэнөөр харуулха, түрү
лые моральна болон м
риальна талаар урмаш
ха онол аргануудые
дэнь хүсэдөөр хэрэглэхэ
хала.

Жэшээ харуулдаг хү
мэрилэгшэдые али боло
дэмжэхэ ба урмашу
зуураа, ажалша колле
вүүдтэ бии байгаа дута
нуудта, ажалай журам
дэгшэдтэ тэсэшэгүй ба
тогтоохо хэрэгтэй.

Табан жэлэй түсэб дү
хэ гээшэ хүдэлмэрилэгш
хэнэй хэрэг мүн. Үйлэд
дээрэ, мүн газаа тэ
журамаа алдаха гээшэ
обществодо ехэ хохидол
руулдаг. Даадаг
хэрэгтээ харюусалга
гөөр, хойрогоор ха
ха, хомхойрхохо,
даха болон бусад буруу
дал гаргагшадтай эбс
гүйгөөр тэмсэхэ, бүгэд
тэдэниие буруушааха,
дэ тэсэшэгүйгөөр хан
эрилтэ табигдана.

Энэ тэмсэлдэ коммун
нууд жэшээ харуулха
той. Үйлэдбэри дээрэ тэ
рэй хэр зэргээр хүдэ
һөө бүхы юумэн дулды
хүнүүдэй урма зориг, т
дэ үйлэдбэриин дүнгүүд
һээ ехэнхидээ дулдыдаха
шэ.

КПСС-эй ЦК-гай нояб
(1981 он) Пленумэй ду
Л. И. Брежневэй хэлэһэ
дотор табигдаһан заабар
лон тобшололнууд, СССР
Верховно Соведэй зург
хи сессиин шиидхэбэри
мүнөө үедэ гансахан
ороной ажалшадай бэшэ
бүхы дэлхэйн олонниты
анхаралда байна.

Энээнэй талархалтай
ниинь юуб гэхэдэ, ар
ажана байдалые һайжар
гада саг үргэлжэ анха
даһан, хододоо ерээдүй
шэ эрмэлзээһэн, социа
талаһаа найдалгатай ду
байна бшуу. Совет хү
үглөөдэрөө найдамтайга
рана. Энэ найдаба
КПСС-эй дотоодын боло
даадын политикаһаа, пар
Центральна Комитедэй
далтай ленинец Леонид
нич Брежневэй хүтэлбэри
Политбюрогой холын
та ажал ябуулгаһаа эш
дэһэтэй юм.

КПСС-эй дотоодын б
гадаадын ленинскэ пол
кые үсэдөөр ба даамга
бэелүүлгэ гээшэ орон
ухаан бодолой-полити
зохид эрхэ байдалай
дэлгэдэ эгээн һайнаар
лөөлдэг гээшэ.

Буряад ороной ко
нистнууд, бүхы ажа
бүхы совет хүнүүдтэл
һайн урма зоригтойгоор,
эдэбхи хэшээлтэйгээр
нэ, энэнь бүхы табан
эршэтэйгээр ажаллаха
үндэһэниинь болоно
элидхэлшэ үтынгөө түт
дэ хэлэбэ.

КПСС-эй ОБЛАСТНОЙ КОМИТЕДЭЙ IV ПЛЕНУМ

ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

ЭЛИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

идхэлэй һүүлээр пленумд хабаадагшад үгэ хэлэжэ ибэ. Трибунада Буряадай лаһай түрүүлэгшэ Д-Н. Т. шаев түрүүлэн гараба.

рэнэй түсэблэлгын комитет республикынгаа экономика ба социальна хүгжэлтын 1981—1985 онуудай ба 2 оной түсэб зохёон та-а дүүргээ. Энэ түсэб ресликын Министрнүүдэй Со-й болон КПСС-эй обко-бюрогой заседани дээрэ гдаа, үглөөдэр Буряа-АССР-эй Верховно Со-й ээлжээтэ сесси дээрэ агдажа, баталагдан абта-байна. Арбан нэгэдэхи н жэлэй гол тэдынь нүхэр У. Модогоевой эндэ хэлэ-элидхэл дотор харуулаг-

эндэ арбан нэгэдэхи н жэлэй түсэбэй онсо э. илгаае, тэрэнине бэс-хэдэ ямар бэрхэшээлнүү-тохёолдохо байһан тухай хэ хүсэлтэйб. Юуб гэхэдэ, на мэдэлэй 72 предприя-мүнөө болотор өөрын тү-эй болоодүй байна. Тии-арадай ажахын элдэб баринуудта зохилдохогүй эшүүд дайралдана. Жэ-ынь, барилгын предприя-удай хүсые дүүрэнээр элэхэ гэхэдэ, барилгын ерьалнууд дуталдана. дээрээ түсэбэй дүүр-эдэ транспорт, илангаяа омобильна транспорт һу-байжа, ехэхэн һаалта байна. Мүн олохон дприятинуудай, арадай ажа-зарим түсэбөө, то-тойлбол, 1981 оной тү-э хангалтагүйгөөр дүүр-, республикын ниитэ тү-бэелүүлгэдэ һаад, уша-лха болоно.

Арбан нэгэдэхи табан жэ-түсэб дотор түлишын-эл-хүсэнэй комплекс ехэ ри эзэлхэ байна. Гусино-рскын ГРЭС-эй барилгые элжэлүүлхэ зуураа, ан-Үдэ хотодо хоёрдохи Ц барилгын хүдэлмэри алха юм. Энэ барилга 2 ондо эхилхээр хараа-дана. Энэмнай айхабтар удха шанартай барилга оно.

үүлэй үедэ шулуун нүүрһэ түлеэн дуталдадаг болоо. һээ арбан нэгэдэхи та-жэлдэ Түгнын шулуун рһэнэй уурхай ашаглажа алхаар хараалагдана. Нё-до Яруунын райондо луун нүүрһэн малтаг-а эхилээ һэн. Байг-ондо тэндэһээ түрүү-н продукци абтажа за-аа. 1983 онһоо Бэшүү-районой Охин-Булагай луун нүүрһэн малтагдажа лхэ хараатай.

Шэнэ табан жэлдэ урдань игдаһан предприятинуу-хүсые дүүрэнээр ашаг-а хэрэгтэ гол анхарал хан-лагдана. Юуб гэхэдэ, ур-жэлнүүдтэ баригдаһан дприятинууд проектынгэ эндэ мүнөө хүрэтэр хүр-дөөгүй байна бшуу.

Гэхэтэй хамта олон жэлдэ аглагдажа байһан пред-иятинуудай хуушарһан тү-рэлгэнүүдые шэнэлхэ, га-ар хэгдэдэг хүдэлмэрине эрүүлхэ, хүдэлмэришэдэй лэдбэринин эрхэ байдал һай-рүүлха зорилго табигдана. най «Теплопр и б о р», Электромашина», ЛВРЗ бо-я бусад томо заводууд шэ-эгдэн үргэдхэгдэхэ юм.

Табан жэлэй түсэб дотор ропромышленна комплекс эхэн һуури эзэлнэ. Эндэ дөө ажахын продукци үй-лдэрилдэг, тэрэнине буй-улдаг ба наймаалдаг һал-ринуудай хүдэлмэрине хоо-донь холбожо, түрүүшын-түсэблэгдэһэн байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ хүдөө жахыда баригдаһан томо мплекснуудые проектээр раалагдаһан хүсэндэнь хүр-хэ хэрэгтэй болоно.

Капитальна барилга һай-аруулха талаар олон асуу-лнууд табигдана. Илангаяа циально-соёлой, ажаһууда-й хэрэглэмжын барилга-удта үгтэпэн мүнгэ зөөри угаар ашаглагдана. Энэм-барилгын предприятн-удай эгээн ехэ дутагдалынь ын болоно. Саашадаа энээн-анхарха, промышленна мо предприятинууд өөһэ-ынгөө хүсөөр социально-йлой барилганууды хэхэ шартай. Эгээл имэ эрилтэ ПСС-эй ЦК-гай ноябрийн ленум дээрэ табигдаа гээ-э.

Удаань республикын фи-ансын министр, КПСС-эй обкомой шалгалтын комиссиин гэшүүн **Ч. В. Ендонов** үгэ хэлээ. Тиихэдээ республикын экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбэй проектын ёһоор Буряадай АССР-эй 1982 оной гүрэнэй бюджедэй проект зохёогдоо гэбэ. Энэ бюджет оршо ба гаршынгаа талаар 199.345 мянган түхэригөөр тодорхойлогдоо гэхэ гү, али энэ жэлэйхиһээ 1,1 процент дээгүүр болоно.

КПСС-эй XXVI съездын эрилтын ёһоор материальна, ажалай болон финансын талаар алмалта хэхэ хэрэгтэ ехэхэн анхарал хандуулагдаа. Промышленна продукци үйлэдбэрилгэдэ хэрэглэгдэдэг материалнуудай хэмжээе, тэрэнэй өөрын үнэ сэнгые бага болгохо, эд хэрэгсэлэй гаргашые хороохо, урдань хаягдадаг түүхэй эдые хүсэдөөр хэрэглэдэг болохо хэмжээнүүд хараалагдана.

Мүн шэнэ табан жэлдэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ предприятинуудай үйлэдбэринин хүсые дүүрэнээр хэрэглэхэ талаар ехэ юумэн хэгдэхэ байна. Юуб гэхэдэ, мүнөө дээрээ олохон предприятинууд болон нэгэдэлнүүдтэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб дүүргэгдэнэгүй, салин хүлһэнэй ургалта ажалай бүтээсын ургалтаһаа түрүүлхэ баримтанууд үзэгдэнэ.

Түсэб дотор арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилдэг һалбаринуудта мүнгэ зөөри нилээд ехээр үгтэхөөр хараалагданхай.

Ерэхэ жэлдэ республикын хүдөө ажахые саашадань хүгжөөлгэдэ бюджедһээ ехэ мүнгэ зөөри үгтэхэ байна. Гансахан 1982 ондо намаг хатааха ба газар уһалха хүдэлмэридэ, уһанай ажахын эмхи зургаануудай үйлэдбэринин бааза бэхижүүлгэдэ 17,3 миллион түхэриг гаргашалагдаха. Мүн колхозуудта культур-техническэ хүдэлмэри хэлгэдэ 1180 мянган түхэриг һомологдоно. Госкомсельхозтехникын заһабарилгын-техническэ бааза ургэдхэлгэдэ 8,5 миллион түхэриг зорюулагдана.

Социально-соёлой хэмжээ ябуулгануудта байгша оной түсэбһөө 5,4 миллион түхэригөөр үлүү гэхэ гү, али хамта 150,9 миллион түхэриг гаргашалагдаха байна. Эндэ һомологдоһон мүнгэн зөөри республикын бүхы районуудай, Улаан-Үдэ, Гусиноозерск, Северобайкальск городуудай экономико болон соёл гэгээрэл саашадань хүгжөөхэ талаар хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудые хүсэдөөр бэелүүлхэ арга олгохо юм.

Байгша ондо республикын гүрэнэй бюджет олзо оршынгоо талаар лаб дүүргэгдэхэ. Юуб гэхэдэ, үнгэрһэн арбан нэгэн һарын туршада бюджедэй оршын жэлэй түсэб 93,1 процент дүүргэгдээд байна бшуу. Тингэбэшье энэ талаар хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд ехэ. Энэ талаар промышленностиин хэдэ хэдэн һалбари гээгдэлдэ оронхой. Оптово баазануудай складуудта үйлэдбэрлэгдэһэн эд бараан ехэ хэбтүүлэгдэнэ, тэрэнине зөөхэ транспорт дуталдана. Баргажанай болон Хлагтын районуудта олзо оршын түсэб хангалтагүйгөөр дүүргэгдэнэ. Саашадаа арадай ажахыда алмалта арьбалалта хэхэ, бюджедэй оршо гаршын түсэб наринаар бэелүүлхэ эрилтэ табигдана.

Хойто жэлдэ нютагай бюджедүүд саашадаа ехэ болгогдохоор түсэблэгдэнэ. Районууд болон городуудай бюджэдэй юрэнхы хэмжээн 155,6 миллион түхэригтэ хүргэгдэхэ гэхэ гү, али энэ жэлэйхиһээ 3,2 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ байна.

—Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлые районой олонхи колхоз болон совхозууд хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө дүүргэхэ ба социальна хүгжэлтын олохон асуудалнуудые шиидхэхэ талаар зарим тэды амжалтатайгаар түгэсхэжэ байна, —гээд КПСС-эй Бэшүүрэй райкомой нэгэдэхи секретарь **А. И. Плотников** үгээ эхилбэ. —Байгша ондо районой ажахынууд 100 мянга шахуу центнер ороoһо таряа, 56 мянган центнер хартаабха гүрэндөө тушаагаа. Олонхи ажахынууд үрэһэ хүрэнгэ хүсэд хүрэхөөр хаагаад, ниитын болон хубиин малай үбэлжэлгэдэ үбһэ тэжээл яһала бэлдээ.

Районой малшад гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө хоёр һараар урид дүүргэжэ, түсэбһөө үлүү адагынь 12 мянган центнер һү бэлэдхэлэй пунктда оруулхаар оролдожо байна. Гүрэндэ нооһо худалдаха түсэб үлүүлэн дүүргэгдөө.

Тингэбэшье мяха үйлэдбэрилгөөр районой ажахынууд гээгдэлһээ гаража шадаагүй. Мүнөө үедэ районнай малайнгаа тоо олошоруулаа, үбэлжэлгээ урдыхиһаа һайнаар үнгэргэхэ аргатай байна. Түсэбтэ даабаринуудаа бүхы талаарнь дүүргэһэн ажахынуудай тоодо XXI партсъездын нэрэмжэтэ, «Победа», «Еланский» колхозууд, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхоз, Бэшүүрэй шубуунай фабрика ороно.

Ажал хэрэгээ КПСС-эй ЦК-гай ноябрийн Пленумэй эрилтэтэй сасуулан харабал, партиин XXVI съездын табиһан зорилгонууд үшөөл хүсэд һайнаар бэелүүлэгдэнэгүй гэжэ мэдэрхэ болонобди. Һүүлэй жэлнүүдтэ зарим хүтэлбэрилэгшэд сагай уларилай муу байһаар шалтаг бараад, бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэхэ гэжэ оролдоногүй. Энээнине байгша оной дүнгүүд ба түрүү ажахынуудай дүй дүршэл элеэр гэршэлжэ үгэнэ.

Район дотор урдадаг жэжэ гол горхонуудые хэрэглэжэ, тэндэ багахан сөөрэмүүдые тогтоожо, бүлүүр станцинуудай хүсөөр газар уһалха арга үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоо. Энээнэй ашаар байгша ондо 60 мянган центнер үбһэн, шэмэтэ тэжээлэй гурбанай нэгэ хубинь абтаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ газарай үрэжэл дээшэлүүлхэ, мелиораци үргэнөөр хэрэглэхэ болонобди. 1982 ондо район дотор мал ажалые томодхохо ба тусхай шэглэлтэй болгохо хүдэлмэри гол түлэб дүүргэгдэхэ байна. Теэд район дотор холимол тэжээл гаргадаг цех мал ажалай эрилтые ханганагүй. Тиимэһээ тэрэниие шэнэдхэн үргэдхэхэ хэрэгтэй болоно.

Агропромышленна комплексын хүтэлбэрилгые һайжаруулха, хүнүүдэй ажалые эсэсэйнь дүнгөөр сэгнэхэ зорилго КПСС-эй ЦК-гай ноябрийн Пленум дээрэ саг соогоо табигдаа гээшэ. Хүтэлбэрилгые үйлэдбэридэ дүтэлүүлхэ гээшэ тон зүб. Хүдөө ажахые хангадаг эмхи зургаанууд үшөөл хангалтагүйгөөр хүдэлнэ. Хүдөөгэй барилгада хэрэгтэй зүйлнүүдые олохонь бэрхэтэй болоно. Хүнүүдэй ажал дээрээ үмдэхэ хубсаһа хаанаһаашье абаха аргагүй. Мүн электрын элшэ хүсөөр хангалгада олон бэрхэшээлнүүд тохёолдоно.

Хүдөө ажахын продукци гүрэндэ тушааха хэрэгтэ дутагдалнууд бии. Адууһа малые, шубуудые мяханай комбинадта зөөхэ үедэ үлүү гаргаша хэгдэнэ, саг соогоо тушаан абтангүй байжа, шэгнүүрээ алдана. Тиимэһээ саашадаа район дотороо мал үүсэлдэг цех бии болгохо шухала болоно.

Городой промышленна болон барилгын предприятинуудай үйлэдбэридэ, партиина организацинуудай ажал ябуулгада бии байгаа зарим тэды амжалтанууд болон дутуу дунданууд тухай КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой хоёрдохи секретарь **Г. Д. Басаев** пленумдэ хабаадагшадта хөөрэжэ үгөө.

Городой промышленна предприятинууд продукци худалдаха арбан нэгэн һарын түсэбые дүүргэжэ, даабариһаа үлүү 498 мянган түхэригэй продукци гаргаа. Эндэ 125 зүйлэй продукци Гүрэнэй шанарай тэмдэгтэйгээр гаргагдана. 75 шэнэ зүйлэй продукци үйлэдбэрилдэг болоо. Калининай нэрэмжэтэ локомотивно депогой, авиационно заводой, оёдолой «Туяана» нэгэдэлэй болон бусад түрүү коллективүүдэй үүсхэлээр СССР-эй 60 жэлэй ойс, профсоюзуудай XVII съездые, комсомолой XIX съездые эршэтэ ажалаар угтаха гэһэн мүрысөөн дэлгэрбэ. Городой 8 мянгаад хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө жэлэй түсэб дүүргэнхэй.

Теэд бидэнэр энээгээр һанаагаа амарха бэшэ, харин КПСС-эй ЦК-гай ноябрийн Пленумэй эрилтын ёһоор ажал ябуулгынгаа дүнгүүдые шүүмжэлхы ёһоор сэгнэжэ, саашадаа дабшаха замаа тодорхойлхо болонобди. Ажал дээрэ дутуу дунда юумэн олон. Мүнөө үедэ городой 45 предприятиин гурбанай нэгэ хубинь продукци худалдаха арбан нэгэн һарын түсэбтэ даабари дүүргээгүй. 16 предприяти ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар гээгдэжэ ябана. Барилгын предприятинуудта оүришье бэрхэтэй байдал үзэгдэнэ. Эдэнэр үйлэдбэринин гол фондонуудые ашаглалгада оруулха 11 һарын түсэбые ороондо 38,4 процент, гэр байра барижа дүүргэхэ даабаряа минл 41,5 процентдэ хүргэнхэй. Илангаяа гэр барилгын комбинат, «Жилгражданстрой», «Улаан-Үдэтрансстрой» трестнүүдэй предприятинуудта бэрхэгүй байдал ушарна.

Саашадаа манай экономикын ашаг үрэ дээшэлүүлхын тула гараар хэгдэдэг ажалые хорохо шухала байһаниинь мэдээжэ. Теэд мүнөө үедэ городой промышленностьда ажалладаг хүнүүдэй 41,3 процентнь гар ажалда таонгдахаи. Барилга дээрэ энэнь бүришье ехэ. Саашадаа энэ дутагдалые усадхаха хэмжээнүүд КПСС-эй горкомой бюро дээрэ тодорхойлогдоноо байна. Тингэжэ арбан нэгэдэхи табан жэлдэ хүдэлмэришэдэй ажалые оньһожоруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ байна.

Урдаа табигдаһан зорилгонуудые амжалтатанигаар шиидхэхын тула үйлэдбэри дээрэ хүн бүхэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ, энэ талаар эмхидхэлэй хүдэлмэри һайжаруулха шухала. Жэшээнь, Одеэ хоолой промышленностиин министерствын хилээмэнэй заводуудай хүдэлмэрине һайжаруулха гэжэ оролдоногүй. Өөлэдынгөө сэхэ уялгые тэдэнэр бусадта тохохо гэжэ хүсэдэг муутай.

Тэрэшэлэн ажал хэрэгтэе харюусалгагүйгөөр хандаха, гүрэнэ зөөри үрилгэдэ оруулха, элдэб муу ябадал гаргаха баримтанууд үзэгдэнэ. Тээсгэн ПАП-3 предприятиин хүдэлмэрине шалгажа үзэед, КПСС-эй горкомой бюро дээрэ хаража, олол дутагдалнуудые элишэлээ һэмди. Предприятиин хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга зэмэ тохогдоо. Саашадаа иимэ баримтануудые усадхахын тула партиина организацинуудай, партиина бүлгүүдэн, коммунист бүхэнэй харюусалга дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

Пленум дээрэ «БАМтоннельстрой» управлениин 16-дахи тоннелэй отрядай слесарь, партгрупорг **А. С. Кирден** үгэ хэлэжэ, 960 хүнһөө бүридэдэг коллективэйнгээ абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлэжэ байһан тухай элидхэбэ. Энэ жэлэй үйлэдбэринин түсэб августын 1-дэ дүүргэгдээ һэн.

Миний ажалладаг участогта 170 хүн, тэрэ тоодо 23 коммунист ажалладаг. Партиина бүлэг гол анхаралаа түсэб болон уялганууды бэелүүлхэ, коллективэй дунда политическэ хүдэлмэри ябуулха, эбтэй эетэйгээр тэдэнэрые хүдэлгэхэ гэжэ оролдодог байна.

Манай партиина организаци отрядайнгаа хүдэлмэри һайжаруулха, үйлэдбэридөө шэнэ, түрүү онол арга нэбтэрүүлхэ гэжэ хүсэнэ. Энэ жэлэй гурбадахи кварталһаа бидэнэр участогай подрядай гуримаар ажаллажа захалаабди. Энээнэй аша үрэ яһала һайн байба. Участогнай мүнөө барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ түсэбөө дүүргэжэ, түрүү һуурида гаранхай. Коллективнай 110 мянган түхэригэй алмалта хэһэн байна. Партиина организацимнай социалис мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна.

Пленум дээрэ Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишон **Н. Р. Очирова** үгэ хэлэбэ.

—Манай ажалшад партиин ЦК-гай ноябрийн (1981 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые, тус Пленум дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй үгэһэн заабаринуудые, СССР-эй Верховно Советэй сессиин тогтоолнуудые баяртайгаар угтаа. Түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудай дүүргэлтэ хүн бүхэнэй оролдолгоһоо дулдыдаха гэжэ бидэ һайн мэдэнэбди. Партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бидэ бодото ажалдаа бэелүүлжэ эхилэнхэйбди. Мяха, һү, нооһо гүрэндэ худалдаха түсэбөө колхознай болзорһоо урид дүүргэнхэй. Түсэбһөө үлүү 90 центнер нооһон, 1700 центнер һүн худалдагдаа. Эдэ дүнгүүд мүрысөөнэй ашаар түйлагдаа, социалис мүрысөөе коммунистнууд толгойлно. Коммунист Д. Ж. Цырендоржиевагай даадаг Дээдэ Юрөөгэй һү һаалиин ферма августын эхеэр жэлэйнгээ түсэб дүүргээ һэн. Эрхим һаалишан Санжидма Цыбикдоржиева үнеэн бүриһөө 2678 килограмм һү һаагаа. Колхозоймнай 8 отара үнгэргэшэ жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө зуу-зууһаа олон хурьга абажа, хонин бүриһөө 4 килограммһаа дээшэ нооһо хайшалаа. Тэдэнэй дунда коммунистнууд Владимир Чойсоронов, Дашидоржи Шойнонов гэгшэд түрүүлээ.

Би Александр Жамьяновой нүхэртэйгөө хонин ажалда 1973 онһоо хүдэлнэбди. Нёдондо томодхогдоһон отара байгуулжа, бидэ гурбан хүн 1320 эхэ хони даажа аваа һэмди. Жэлэй дүнгөөр 100 эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 103 хурьган аотаа. Ерэхэ жэлдэ энэ амжалтаа батадхаха хүсэлэнтэйбди. Хониднай намартаа һайнаар бэлшээгдэжэ, саг болзорто үрэжүүлэгдээ, үбһэ, зеленко яһала бэлдээбди. Мүнөө тул абалгадаа түлэг бэлдэжэ оайнабди.

Адууһа малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхын тула тэжээл ехээр бэлэдхэхэ хэрэгтэй, харин сабшалан, тариалангаа һайнаар уһалаагүй һаа, ехэ тэжээл абахань бэрхэтэй. Манай колхозой Талын Булаг гэжэ нютагта нуга сабшалан һайжаруулха, уһалууриин асуудал шиидхэхээр саг ерээ.

Үйлэдбэринин ашаг үрэ, хүдэлмэриин шанар һайжаруулха эрилтэ табигдана. Теэд бултадаа һайнаар оролдоно гээшэ гүбди? Үгыл хаш. Улаан-Үдын мяханай комбинат үнгэргэшэ намар манай колхозоһоо гүрэндэ тушаагдахаар асрагдаһан 4 мянган хонидые 4—5 үдэрэй туршада үлөөр байлгаа. Хонид ехэ туража, багсаахада 250 центнер шэгнүүрээ гээгээ, энэнь 38 мянган түхэригэй гарза болоно. Иимэ ушарнууд байха ёһогүй гэжэ үгэ хэлэгшэ шүүмжэлбэ.

Главбурятстройн начальник **С. М. Антонов** пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Буряадай барилгашадай шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ хэхэ байһан хүдэлмэриин дүнгүүд тухай тогтоо. Энэ жэлдэ манай мэдэлэй һалбаринууд барилга саашань ехээр үргэлжэлүүлхэ, хүдэлжэ байгаа промышленна предприятинуудые шэнэдхэн хубилгаха талаар яһала ехэ хүдэлмэри хэһэн байна. Сэлэнгын ЦКК-да, Бурятфермаш заводто, Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадта, Холбоолжоной шулуу нүүрһэнэй уурхайда болон зарим хэдэн предприятинуудта шэнэдхэн хубилгаха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаа. Тиихэтэй хамта барилгын гэрнүүдые, социально-соёлой болон ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын барилганууд бодхоогдожо үргэлжэлөө. Өөрынгөө үйлэдбэринин үндэһэ һуурие саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ анхарал хандуулагдаа гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Энэ жэлэй арбан нэгэ һарын дүнгые сэгсолоод байхада, республикын барилгашад нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада, барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин хэмжээе 8 процентээр дээшэлүүлһэн байна, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари 7,8 процент үлүүлэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай ноябрийн Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, нүхэр Л. И. Брежнев эдеэ хоолой программада анхаралаа ехээр хандуулһан байна. Энэ асуудал шиидхэлгэ хадаа ажахын машина бүтээлгые саашадань наряжуулан һайжаруулха эрилтэ табина. Тиимэһээ «Жилгражданстрой» трестын болон энээндэ хабаатай барилгын эмхинүүдэй хүсэн «Бурятфермаш» заводой хоёрдохи ээлжээнэй барилга дээрэ элсүүлэгдэһэн байна. Эндэ олон хүнүүд, материально-техническэ хэрэгсэлнүүд ехээр табигданхай. Энэ объектые дүүргээд байхада, тус завод продукци гаргалгаяа 10 миллион түхэригөөр ехэ болгохо зэргэтэй. Тиимэһээ энэ барилгада манай коллективүүд тон харюусалгатайгаар хандажа байна гэжэ нүхэр Антонов хэлэбэ.

Гэхэ зуура манай бодхоожо байһан олонхи барилганууд дээрэ тиимэ тусгаар эршэтэйгээр хүдэлмэриин хэгдэжэ байһан ябадал үзэгдэнэгүй. Манай управлени энэ жэлдэ байрын гэрнүүдые барих түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Тэрэшэлэн ажаһуудалан, коммунальна хэрэглэмжын барилганууд муугаар эрхилэгдэнэ. Хоёр һургуулиин нэгыень лэ барижа дууһаабди. Энэ жэлдэ ашаглалгада тушаагдаха барилгануудые дүүргэхын түлөө хэмжээнүүд абтаһан байна, теэд тэдэмнай ашаг үрэ багатай байшоо гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Саашань үгөө үргэлжэлүүлхэдээ, нүхэр Антонов Улаан-Үдын гэр барилгын комбинадай хүдэлмэри тухай горитой тогтоо. Ушарынь хадаа Главкын саашанхи байдал түбхын түрүүндэ энэ комбинадай ажал хэрэгһээ ехэ дулдыдаха байна. Тус коллектив 1982 ондо үйлэдбэринһээ хэмжээ 2,5 дахин ехэ болгохо түсэбтэй. Тиимэһээ энэ коллективэй хэхэ бүтээхэ юумэн нилээд горитой, ехэ туһаламжа хэрэгтэй болонхой Энээн тухай анхарал тусгаар хандуулагдажа байна.

— СССР-эй Верховно Советэй зургаадахи сесси 1981—1985 онуудта, мүн 1982 ондо манай ороной социальна болон экономическа хүгжэлтын гол шэглэлые тодорхойлоо. Капитальна барилга дээрэ нилээд ехэ зорилго хараалагдана. Тэрэнэй үндэһөөр манай республикын урда мүн лэ тусгаар ехэ зорилго табигдаад байна. Тэрэниие бэелүүлхын тула бүхы хүсэе, мүнгэ зөөриие гол шухала барилганууд дээрэ элсүүлхэ, барилгын хүтэлбэрилгые саг үргэлжэ наряжуулан һайжаруулха, түсэбэй журам болон алмалтын гуримые наринаар сахиха уялгатай болонобди, — гэжэ нүхэр Антонов тэмдэглээ.

— Районой ажалшад энэ жэлдэ зарим тэды амжалта түйлаа. Нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал, малай ашаг шэмэ абалга нэмэһэн, малай гарзада оролго хороһон, шанарай талаар үрэ дүнгүүд һайжарһан байна. Декабриин 15-да гүрэндэ һү, нооһо, үндэгэ худалдаха жэлэй түсэб дүүргэгдөө. Багсаамжалан тодорхойлбол ёһоор, түсэбһөө гадуур 8 мянган центнер һүн, 4 мянга шахуу центнер мяхан гушаагдаха. Энэ амжалтада Хурбын ОПХ-гай, Эрхирэгэй болон Онохойн совхозуудай бройлерно фабрикын коллективүүд хубитала ехээр оруулаа,—гэжэ КПСС-эй Загарайн райкомой нэгэдэхи секретарь **Ю. Р. Дмитриев** пленум дээрэ мэдүүлбэ.

Районой промышленна предприятинуудай коллективүүд табан жэлэй түрүүшын жэлдэ бахал зарим тэды амжалтатай. Промышленна продукциин хэмжээн 3,3 миллион түхэригөөр ургаһан байна. Тингээд Шэнэ-Бэрээнэй, Элхиин авто-заһабарилгын заводуудай, Загарайн леспромхозой болон бусад хэдэн түрүү коллективүүд, социалис мүрысөөе толгойлно. Районой 600 шахуу хүдэлмэришэд абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэнхэй, 1982 оной тоосоогоор ажаллажа байна. Продукциин шанарые эрхилхэ комплексно гурим, «Гээгдэгшэдгүйгөөр хүдэлмэрилхэ» гэһэн ростовойхидой үүсхэл үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ асуудал партиин райкомой саг үргэлжын анхарал доро байдаг юм.

Гэхэ зуура хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгын асуудал шиидхэлгэдэ дутагдалнууд үшөө олон бии байһаар. Теэд арга боломжомнай нилээд ехэ гээшэ. Илангаяа ниитын адууһа малые бата найдамтай тэжээлээр хангаха хэрэг гол һуури эзэлнэ гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Районой промышленностиин хүдэлмэридэ ямар дутагдалнуудай ушаржа байһые үгэ хэлэгшэ тодорхойлоо. Хандагатайн, Шулуутайн, Горхоной леспромхозууд, Онохойн модоной промышленна комбинат ехээр гээгдэлдэ оронхой. Энэ ушар хадаа «Забайкаллес» нэгэдэлэй түсэблэлгын хэрэгтэ ехэ дутагдалай бии байһые шэн жэлэлгэ харуулна. Онохойн комбинат 47 мянган, Хандагатайн леспромхоз 74 мянган кубометр модо үнгэрһэн арбан нэгэ һарын туршада дутуу абаһан байна. Энэ модые Хорин, Худанай, Хурэзэн, Хүрбын, Хандагайн болон Клюевскэ леспромхозууд бэлэдхэхэ уялгатай байгаа. Тиимэһээ энэ асуудалда анхаралаа тусгаар хандуулхые «Забайкаллес» нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэдтэ үгэ хэлэгшэ хандаба.

Капитальна барилга дээрэ шиидхэгдээгүй байһан хэдэн асуудалнууд тушаа нүхэр Дмитриев тогтоо. Арбадахи табан жэлэй туршада район дотор ажахын гуримаар барилга хэлгэ ехэ ургаһан байна. Гэхэ зуура подрядна гуримаар объектнүүдые бодхоохо хэрэг урагшаа ябаагүй гэжэ тэмдэглэгдээ. 1982 ондо Шэнэ-Бэрээнэй заводые шинэдхэн заһабарилжа дүүргэхэ ёһотойбди. Тэрэнэй түлөө 3,6 миллион түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэгдэхэ ушартай. Теэд тэндэ хүдэлжэ байһан 136-дахи ПМК шадаал һаа, 2 миллион түхэригэй хүдэлмэри хэхэ аргатай. Иихэлээрээ эндэхи хүдэлмэри таһалдаад ороход болоод байна.

— Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэл түгэсэжэ байна. Бидэ мүнөө хэһэн хүдэлмэриингөө дүн согсолжо эхилээбди. Манай совхозой ажалшад сагай уларилай хэды таагүй байгаашье һаань, муу бэшэ амжалта түйлаба. Тингэжэ гүрэндэ ноoһо худалдаха жэлэй түсэб 110 процент, мяха — 118 процент дүүргээбди. Һү тушаалга 110 процент лаб болохо байха. Манай хонишодой бригада абаһан социалис уялгаа амжалтатайгаар дүүргээ. Бидэ гурбан жэлэй туршада томодхогдоһон бригада болоод хүдэлнэбди. Эдэ жэлнүүдтэ мянга гаран эхэ хонидһоо дунда зэргээр 100 толгой бүхэнһөөнь 102 хурьга түлжүүлээбди. Хониной толгой бүриһөө 3,6 килограмм ноопон хайшалагдаа. Үнгэрһэн арбадахи табан жэлэй түсэбтэ даабаринууд бүхы талаараа дүүргэгдөө, — гэжэ Хорин районой Үдын совхозой ахалагша хонишон **Г. М. Бимбаев** пленумдэ хабаадагшадта мэдээсэбэ.

Мүнөө жэлэй малай үбэлжэлгын хаһа ехэ хүндэ хүшэр байдалда үнгэргэгдэхэ гэжэ байна. Малай тэжээл, илангаяа ороoһо тариянай зүйл ехэ хомор. Бидэ гэр бүлөөрөө бригада болон хүдэлнэбди. Манда 40 гектар сабшалан, 30 гектар байра шадарай газар таһалагданхай. Энээнээ хабартаа бүлүүр станцяар уһалаа һэмди. Горхоной уһагүй болошоһон дээрэһээ хоёрдохи, гурбэдахи уһалалга хэжэ шадаагүйбди. Тингэжэ оройдоол 152 центнер үбһэ һүрилжэ абаабди. Манай байрын хажууда хэдэн жэлэй туршада Нарин-Горхоной уһалууриин системэ баригдажа байгаа юм. Теэд «Бурятводстрой» управлени энэ барилгые ехэл удаанаар бүтээнэ гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Хэрбээ энэ системые ашаглалгада оруулаад байбал, дүтэ шадарай таряалан болон сабшалангые ямаршье ган гасуур жэлдэ уһалжа болохоор һэн. Энээнэй түрүүшын ээлжээнэй хүсэндөө орободнь, адаг мянган гектар сабшалан болон бэлшээри уһалагдаха.

Үгэ хэлэгшэ үшөө нэгэ анхармаар асуудал тушаа тогтобо. Нарин-Горхоной эхинэй модые Хандагайн леспромхоз отолһон зандаа. Үнгэрһэн зун райгүйсэдком эндэ модо отололгые болюулха гэһэн шиидхэбэри абаа бэлэй. Теэд энэ леспромхоз ерэхэшье жэлдэ модо отолхоор түсэблэжэ байдагынь гайхамаар гэжэ нүхэр Бимбаев ажагланта хэбэ.

Совхозой дирекци болон партиина организаци малшадаи пуудал байдал һайжаруулха, ажаллахада таарама зохид эрхэ нүхэсэл тогтоохо гэжэ саг үргэлжэ оролдожо байдаг. Хонинной шэнэ байранууд баригдана, малшадта байрын гэрнүүд бодхоогдоно. Гэхэ зуура малшадаи ажалдаа үмдэхэ хубсаһан худалдаанда бандагтүй. Талха, сай болон түрүүшын хэрэглэлэй зүйлнүүд саг соогоо манда асарагданагүй. Тиихэдэ мүнөө мориной зэмсэг, шарга, тэргэ, эмээл гэхэшэлэн тон шухала зүйлнүүдые олохо гээшэ угаа бэрхэтэй хэрэг. Эдээн тушаа анхаралаа онсо хандуулха шухала байһан тушаа нүхэр Бимбаев үгынгөө түгэсхэлдэ тэмдэглээ.

Республикын нютагай промышленность ажалшадай пуудал байдал һайжаруулха асуудал шиидхэлгэдэ ехэ хубитаяа оруулна. Министерствын предприятинуудай бүтээн гаргаһан бүхы продукциин 85 процентнь арадай үргэн хэрэглэлэн эд бараан болоно. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ министерствын үйлэдбэрилхэ продукциин хэмжээн 134,6 процент болохо юм. Тиихэдэ соёлой, ажаһуудалай, ажахын хэрэглэлэй эд бараанай ургалта бүри дээгүүр байха. Энээн тушаа республикын нютагай промышленностиин министр **М. Ф. Завгородняя** тогтоо.

Нютагай промышленностиин предприятинуудай материально-техническэ үндэһэ һуурие бэхижүүлгэдэ шэнэ табан жэлэй туршада 6 миллион түхэриг гаргашалагдахаар хараалагдана. Түбхын түрүүндэ оёдолой «Туяана» нэгэдэлэй эсхэлгын цех, жэл соо 500 мянган паар һэеы гутал гаргаха хүсэтэй фабрика, Оймоpой мебельнэ фабрикада котельнэ барилга гол объектнүүд болоно. Тэхэ зуура тэдэ барилгануудые хэжэ байһан эмхинүүдэй хангалтагүйгөөр хүдэлжэ байһые министр тэмдэглээ.

Үгынгөө эсэстэ нүхэр Завгородняя министерствын предприятинуудай барагдахаа байһан энэ жэлэй дүнгүүд тухай тогтоод, ямар дутуу дунданууды ушардаг байһые элирхэйлэн харуулаа. Тиихэтээ хамта 1980 ондо бэелүүлэгдэхэ зорилгонууд тухай хэлэхэдээ, продукци гаргалгын хэмжээн 104,3 процент болохо ёһотой юм гэжэ хэлээ.

КПСС-эй обкомой пленум дээрэ Улаан-Үдын авиационно заводой парткомой секретарь **В. К. Агалов**, арадай депутадуудай Зэдын районно Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **В. В. Муруев**, Баргажанай совхозой директор **Н. Д. Шелковников**, республикын хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжые хангалгын министр **Е. И. Мульченко**, Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин начальник **В. Н. Вовк**, республикын хүдөө ажахын министр **В. У. Дарханов**, Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшэ **А. А. Именохоев** гэгшэд үгэ хэлэһэн байна.

Зүбшэн хэлсэһэн асуудалаараа пленум зохихо тогтоол батлан абаа.

Буряадай АССР-эй социальна болон экономическа хүгжэлтын табан жэлэй түсэбэй, 1982 оной түсэб болон республикын бюджедэй проектнүүдые пленум бүхы дээрэнь һайшааһан байна.

ШУХАЛА, ХОЙШОЛУУЛАШАГҮЙ ХЭМЖЭЭНҮҮД

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС
АПН.

Хилын саанахи гүрэнүүдэй ба политическэ ажал ябуулагшад, олониитэдэ мэдээсэл дамжуулдаг хэрэгсэлнүүд Польшодохи байдалда, тэндэ боложо байгаа үйлэ хэрэгүүдтэ ехэ анхарал хандуулна.

Франциин премьер-министр П. Моруа энэ асуудалаар тусхай мэдүүлгэ тунхаглаба. Франциин правительство Польшын хэрэгүүдтэ хамааралгаһаа арсана, Польшодо абтаһан хэмжээнүүдые тэрэнэй өөрын эрхэһээ гадуур гараагүй хэмжээнүүд гээд тоолоно гэжэ тэрэ хэлэбэ.

«Польшодо сэрэгэй байдал тогтооһон ушар гай сүйдые зайсуулха һэдэлгэ болоно гээд һананаб» гэжэ Австриин канцлер Б. Крайский мэдүүлээ.

Бельгиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Ш.-Ф. Нотомб Польшодохи байдалые уршагтай ушарал гэжэ нэрлэнэ. Тэрэнэй хэлэһэнэй ёһоор, энэ ушартай дашарамдуулан, Бельгиин правительство һанаата болонхой байһанаа элирхэйлбэ. Тингэбэшье, Польшын дотоодын хэрэгүүд тухай хэлэгдэнэ гээд тус правительство ойлгоно. Эндэхи ушар байдал гадаадаһаа ямараарашье хамаарха шалтагаан болохогүй гэжэ министр нэмээн хэлэбэ.

Гэхэ зуура НАТО-гай совет «Польшодохи оршон байдалые хаража үзэхын тула» Брюссельдэ саг үргэлжын түлөөлэгшэдэй онсо яаралтай заседанидаа тусхайлан суглараһаниинь нэгэл ушартай. Имагтал поляк арадай өөһэдынь эрхэ түлөөлэлгэдэ хабаатай хэрэгүүдтэ хамаарха һэдэлгэ гэжэ энэ ябуулгыень тоолохоор болоно. «Польшын үйлэ хэрэгүүдтэ олонхи нииславлэлнүүд ямараар ханданаб гэхэдэ, энэнь ПНР-эй дотоодын хэрэг болоно, гадаадаһаа ямараарашье хамааралга хэгдэхэ ёһогүй гээд тоолоно» гэжэ Франциин «Юманите» газетэ тэмдэглэнэ. Франциин «Орор» гэдэг буржуазна газетэ Польшын бүхы нютагуудта сэрэгэй байдалай тогтоогдоһые, Национальна абаралгын сэрэгэй соведэй эмхидхэгдэһые шэнжэлхэ зуураа, эдэнь аюултай хэсүү байдал зайсуулха гансахан арга боломжо болоно гээд мэдэрнэ. Парижай нүгөөдэ газетын — «Фигарогой» һанамжын ёһоор, дурсагдаһан хэмжээнүүд, үнэндөө, Польшодохи оршон байдалай дэбэрэлгын зайлашагүй үрэ дүн болоһон байна.

Баруун Германиин «Нойе Рур-Цайтунг» газетын шэнжэлэл дотор иигэжэ тусхайлан тэмдэглэгдэнэ: зохихо үндэһэ баримтагүйгөөр орон дотороо сэрэгэй байдал тогтоогоо гэһэншүүгээр Польшын засагаархидые хэншье зэмэлхэ эрхэгүй. Эдэ ябуулгануудынь эмхи гуримгүй, эхи захагүй байдалһаа Польшые абарха гэһэн уг зорилготой байна, — гэжэ тус газетэ тэмдэглэнэ.

Польшын коммунистнууд, арадай засагта Польшын правительство хүндэ хүшэр байдалһаа гараха арга зам мүнөө заана. Арад зондоо В. Ярузельскиин хандалга Польшын дотоодын-политическэ оршон байдалые сэгнэһэн сэгнэлтэ бидэнэй хараа бодолые, арадай засагта Польшын бүхы ханинарай һанаата боложо байһые элирхэйлнэ,—гэжэ Чехословакиин «Руде право» газетэ бэшэнэ.

Польшын коммунистнууд мүнөө бүхы оронойнгоо патриотическа хүсэнүүдтэй хамта жагсаад, социализмые хамгаалгын хэрэгтэ түйлай ехэ харюусалгатай байһанаа мэдэрэн, хойшолуулашагүй, шухала хэмжээнүүдые абажа байна.

(ТАСС).

СИРИИН ПРАВИТЕЛЬСТВЫН МЭДҮҮЛГЭ

ДАМАСК. 1967 оной эзэрхэг түримхэй добтолгын үеэр Сириһээ буляагдан эзэмдэгдэһэн Голанска үндэрдэхэнүүдэй районние булимтаран нэгэдүүлхэ тухай Израилиин кнесседэй шиидхэбэрине эрид буруушааһан мэдүүлгэ Сириин правительство тунхаглаа.

Дүтын Зүүн зүгтэхи, мүн бүхы дэлхэй дээрэхи амгалан байдалда аюул тохёолдуулха Израилиин энэ ябуулга тухай Уласхоорондын нэгэдэлдэ һануулан мэдээсээд, САР-ай правительство ООН-ой Уставые, тэрэнэй шиидхэбэринүүдые, тусхайлан хэлэбэл, 338-дахи шиидхэбэрине бүдүүлигээр эбдэһэн Израилиин ябуулгада эсэргүү хэмжээнүүдые абаха эрхэ САР-ай правительство өөртөө үлөөнэ.

Кнесседэй шиидхэбэринь Сиридэ эсэргүү дай үүдхэһэн, буудалдаа болюулха тухай хэлсээе эбдэһэн, Израилиин политикын эзэрхэг түримхэй булимтархы шэнжэ шэглэлтэй байһые элирхэйлэн баталһан удхатай ябуулга болоно.

БУРЯАД ХЭБЛЭЛЭИ 60 ЖЭЛЭЙ ОИДО

ЭМХИДХЭЛШЭ, ПРОПАГАНДИСТ

«БУРЯАД ҮНЭН» ГАЗЕТЭ БЭШЭЭ hЭН:

1930 оной январиин 25

«МЭДЭЭСЭХЭ ЗҮЙЛ»

«Б-М. уласай hониндо бэшэгшэ хүдэлмэришэн, хүдөө, сэрэгэйхид болон залуу бэшэгшэдэй 3-дуугаар хурал 1930 оной январиин 25-най үдэр Дээдэ-Үдэ хотодо нээгдэхэнь.

ТУС ХУРАЛ ДЭЭРЭ ХЭЛСЭХЭ ЗҮЙЛНҮҮД:

1. Олон уласай хоорондохи ба дотоодын байдал тухай.
2. «Бурят-Монгол правдын» редакциин элидхэл.
3. «Буряад-Монголой үнэнэй» редакциин элидхэл.
4. Хуули сахиха прокуратура ба хинан байсагааха яаманhаа нэмэлтэ эрилтэнүүд.
5. Тусхай хэлтэсүүдэй зүбшэн хэлсэхэ зүйлнүүд гэбэл: а) ханын сонин ба ниитын дунда ябуулха хүдэлмэри; б) хамтын ажалнуудые байгуулжа байhан тухай ба хүдөө ажалай хабарай хүдэлмэри тухай; в) сэрэгэй суртал тухай ханын hониндуудай хүдэлмэри; г) нийгэм журамай мүрысөөн ба габшагай бригаданууд тухай; д) бэшэг мэдэхэгүйе усадхаха ба хүдэлмэришэн хүдөө бэшэгшэдэй зорилго тухай дурадхалнуудые баталха байна.

Хуралда ерэhэн түлөөлэгшэд хадаа «Б-М. правда» ба «Үнэнэй» редакцида бэшүүлхэ хэрэгтэй.

Эмхидхэхэ комисси».

1930 оной январиин 27.

«ЛОНДОН ХОТОhОО — ДЭЭДЭ-ҮДЭ» «БУРЯАД-МОНГОЛ УЛАСАЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭН ХҮДӨӨ БЭШЭГШЭДЭЙ ХУРАЛДА»

«Дейли уоркер» гэдэг сонинной редакци ба хүдэлмэришэн бэшэгшэдэй зүгhөө хубисхалай баярые хүргэнэ. Бидэнэр Зүблэлтэ уласые бата хамгаалха хатуу тэмсэл үйлэдхын уялгые даажа абана.

(Бодото бэшэгынь англи хэлэн дээрэ эндэ хэблэгдэбэ).

Хуралай зүгhөө харюугай телеграмма ябуулха гэбэ».

ДАЙШАЛХЫ ЗЭБСЭГ

Областной партийна организациин үнэн сэхэ туhалагшань, хурса зэбсэгынь хододоол байhан «Буряад үнэн» большевик халуун үгэнүүдые олониитын дунда тайлбарилан нэбтэрүүлхэ, ангиин дайсадтай тэмсэхэ, социализм ба коммунизм байгуулха хэрэгтэ сэгнэшэгүй ехэ габьяатай байhаниинь элитэ.

Гушаад онуудай эхин үеые hанаад үзэнэб. Тиихэдэ илангаяа хүдөө нютагуудта шэрүүн шанга ангиин тэмсэл боложо байгаа. Хамтын ажахынуудые үргэлжэ дээрэнь байгуулгада үндэhэлэн, нюдарган баяшуул усадхагдажа эхилhэн байгаа бшуу. Анги бологшо нюдарган баяшуул хадаа коммунистнууд, комсомолшууд болон бусад эдэбхитэдые далда бүглүү газарhаа буудадаг, колхозуудта шурган ородог hэн. «Буряад үнэн» хурса шүүмжэлэл хэhэн зүйлнүүдые олоор толилжо, «хониной арhа хэдэрhэн шононуудые» колхозhоо намнуулдаг, хорото ябуулгануудыень таhалдуулдаг байгаа.

Газетын бэшэhэн зүйлнүүдээр зохихо хэмжээнүүд абтадаг дээрэhээ нюдарган баяшуулые, тэдэниие даган дуу'ряадаг билдагуушадые айлгадаг, hүрдүүлдэг байгаа ха юм. Жэшээлхэдэ, өөр тухайнь толилогдоhон шүүмжэлхы зүйлтэй hая гараhан «Үнэн» газетын номерые үбэртэлhэн нэгэ хүн (нэрынь hананагүйб) редакцида орожо ерээд, өөрыгөө сагааруулха оролдолго гаргаа бэлэй. Энэ хадаа газетын хүндэтэй, толилhон зүйлнүүдэйнь нүлөө ехэтэй байhые гэршэлнэ.

Буряад хэлэн дээрэ гарадаг большевик газетын 60 жэлэй турша соо хэhэн габьяата ажалые тооложо барахын аргагүй.

Коммунис байгуулалтын эршэтэ дорюун долгиие эбхэрүүлhэн эрхим hайн материалнуудые олоор гаргахын хажуугаар шүүмжэлхы шанга зүйлнүүдые бүри олоор толилхыень үрезхэ байнаб. Урда үетэнэйнгөө үг залгамжалан, хурса хурдан гүүрhануудаа шарьюулхыень редакциин коллективтэ хүсэе.

Манай общеcтвын ажабайдалда тохёолдодог дутуу дунданууд үшөөл олон. Тиимэhээ социалис зөөри хулгайлан үригшэдтэй, хонжоо наймаа нюуса далдаар хэгшэдтэ, эдилгэ абагшад, үгэгшэдтэй ба бусадтай аха үетэнэйнгөө ангиин дайсадтай тэмсэhэн шэнгеэр бүри шанга тэмсэл хэхыень хүсэе.

Г. ДАНЗАНОВ,
газетын үнинэй хүдэлмэрилэгшэ байhан, пенсионер.

1938 оной мартын 22.

Дарижаб ДАМДИНАЙ.

ХУРСА ГУУРhАТАНДА

Хүдэлмэришэн, хүдөө
Хүндэтэ бэшэгшэд —
хурса гүүрhатанда
халуун амаршалга.
Бусалма байлдаандаа
булад жадаа
барижа орогшо
боец шэнги,
Коммунис партинингаа,
хамаг арадайнгаа
хүндэтэ ехэ
хэрэгэй түлөө
Хорото дайсадтай
хулуушан, хобуушадтай,
хойрог, бюрокрадуудтай
— хуушанай хогуудтай
Хатуу шанга
хурса тэмсэлдэ
харюудан сухарягүй
хурса гуурhатан!
Большевик хэблэлэй
бүхэ жагсаалтай
булад арми
бэхи даа, hүрэтэй.
Дайсан элементын
дахабари, үhөөрхэл
дабаагүйл тиинарай
дура зоригые.
Хоролхог лэ дайсад
хаана ошохоб даа,
хосорхоhоо урид
хашхаралдаг лэ даа.
Шадалтай hаа, дайсан
шохойгоод үзүүжэн,
салир гуурhаар
сүмэ хадхуулха.
Газетэдэ бэшэгшэ
ганса гуурhашан бэшэ,
город, хүдөөгэй
гайхамшаг хүнүүд —
Организатор, боец,
олоной командир,
оронойнгоо патриот,
онобшото инициатор.
Шэнэ эпохын
шударган хүнүүд —
суранзан гуурhатан,
суута нүхэдүүд.
Хүсэ шадалаа
хүбшэлэн зангидыт,
хойшонхи тэмсэлдэ
хүсэлэн оролсыт.
Уряалжа бэшэлэб
улаан шүлэгөөр,
уряалым хүлеэгыт,
угтажа урматайгаар!

1940 оной январиин 27.

«ГУРГАЛДАЙН ГУРБАН СЭСЭН»

«...Үглөөгүүр эртэ бодожо, үргэн Химные үгсэжэ, Үдэнгэ ороод, үшөө саашаа дабшажа, Тамчаар ябаад, тэндэhээ тэхэрижэ Тельманэй нэрэмжэтэ артельдэ ерэhэн байнаб.

Энэ артель электрын гэлаар яларжа, оробhон лэ гэртэмни гоё кровать, гуулин самовар, ханын гэрэл, хадамал ковер. Стол дээрэнь — аржагар шэнэхэн патефон, уншаха номууд, оёхо машина, унаха велосипед г. м. харагдана. Хүн бүхэниинь культурна, сэбэр хубсаhатай, сэсэн үгэтэй, уулзахада урматай, хөөрэлдэхэдэ хүхюу байба».

1940 оной мартын 1.

СОЦИАЛИС БУРЯАД-МОНГОЛОЙ СОЛОТО ХҮНҮҮД

Д. ЖАНАЕВ — инженер-энергетик.

«Урдань Худанай-Бэлшэр (Хориин аймаг) нютагта арбаад үгытэй айлнууд хоёр-гурбан малнуудаа хаража, Худан голhоо загаhа барин, тэрээгээрээ амидаран hуудаг hэн. Тус нютагтахи тонуулша баяд, ноёд, ламанар хадаа үгытэй ажалшадые үхэтэрнь мүлжэжэ, хашажа, зэрлигээр зобоожо байhан юм. Тиихэ үедэ, улаан сурба ба үгытэй Жанатанай бүлэнэр илангаяа хүшэр ядуу байдалтай байгаа. Жанын бага хүбүүн, хабар намарай hалхинда, нажарай шанга наранда харлатараа хүдэлмэрилжэ, эсэгэдээ ошожо, олон загаhа барихадань урмашан ябадаг бэлэй.

Нүхэр Дарма Жанаев хадаа Совет засагай ашаар hургуулида ябаха аргатай болоhон юм. 1923 ондо ВЛКСМ-эй обкомой дэргэдэхи hургуулида ороhон байна. Жанаев болбол 1923 ондо комсомолдо ороhон ба 1925 ондо ВКП(б)-гэй гэшүүн болоо hэн. 1926 онhоо хойшо 1930 он хүрэтэр Эрхүү хотын рабфагта hуралсаба.

hүүлээрнь 1931 ондо Москва ошожо, Молотовой нэрэмжэтэ Электрификациин институтда hуража, 1937 ондо инженер-электрик болошо гараа hэн. Тиигээд нүхэр Жанаев болбол Буряад-Монголдоо бусаад, гүрэнэй заводто инженер-электригээр хүдэлнэ.

Нүхэр Дарма Жанаев, Улаан-Үдэ городской Советтэ депутадаар hунгагдаа. Эгээлэй малшан байhанаа эрдэмтэ инженер ба депутат болоошонь, Совет засагай үгэhэн агуу ехэ эрхын аша үрэ мүн.

Ц. ЗАВОДСКОЙ.

1940 оной мартын 3.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ
БУРЯАД-МОНГОЛОЙ ХҮДӨӨ АЖАХЫН ТҮРҮҮШҮҮЛЫЕ ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНООР ШАГНАХА ТУХАЙ

Василий Александрович **Герасимовые** — Сэлэнгын аймагай XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой луговод.

Семен Денисович **Игнатьевые** — ВКП(б)-гэй Буряад-Монголой обкомой секретарь.

Чултум Бадмаевич **Лубсановые** — Зэдын аймагай адуушан, 1938 ондо 52 гүүдhээ 52 унага абаа.

Дарима Сандуевна **Семеновае** — Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой hаалишан, 20 үнеэдhээ 20 тугалнуудые хоролтогүйгөөр түлжүүлжэ, сүүдхэ бүридэ тугалай шэгнүүрыень 598 граммаар нэмээгээ.

1940 оной мартын 24.

НҮХЭР ГЕРАСИМОВТА ЛЕНИНЭЙ ОРДЕН БАРЮУЛАГДАБА

Москва. Мартын 20-до, Кремльдэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр М. И. Калинин Буряад-Монголой АССР-эй хүдөө ажахын түрүүшүүлэй тоодо шагнагдаhан Бурят-Монголой солото луговод Василий Александрович Герасимовта Ленинэй орден барюулба.

Совет правительствын дээдэ шагналые абаhан нүхэр В. А. Герасимов болбол анхаралайнь түлөө парти, правительство ба нүхэр Сталинда гүнзэгы баясхаланиие хүргэhэн ба олошоржо байhан ниитынгээ малда тэжээлэй бата бэхи бааза байгуулхын тула үбhэнэй үндэр ургаса абахын түлөө hайнаар хүдэлмэрилхэб гэжэ найдуулhан байна.

1940 оной апрелиин 17.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ
УЛААН АРМИИН НАЧАЛЬНИГУУД БА ЮРЫН СЭРЭГШЭДТЭ СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ГЕРОЙН НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Финскэ сагаан гвардейщинэдэ эсэргүү тэмсэлэй фронт дээрэ командованиин дайшалхы даабаринуудые жэшээтэ hайнаар дүүргэhэнэйнь ба шэн габьяа ба баатаршалга гаргаhанайнь түлөө Ленинэй орден ба «Алтан Одон» гэhэн медаль барюулгатайгаар Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгохо.

6. Улаанармеец **Гармаев** Гармажаб Аюровичта.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **М. КАЛИНИН.**

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **А. ГОРКИН.**

Москва, Кремль.
1940 оной апрелиин 11.

1940 оной октябриин 20.

«ЭНХЭ-БУЛАТ БААТАР» ОПЕРЫЕ ХАРАЛГА

Октябриин 18-да, СССР-эй Ехэ театрай филиал соо буряад-монгол түрүүшын оперо «Энхэ-Булат Баатарые» ниитын харалга болоо.

Тус харалга дээрэ театральна ба хүгжэмэй элитэ ажал ябуулагшад, искусство шэнжэлэгшэд, шүүмжэлэгшэд ба журналистнууд хабаадалсаба. (ТАСС).

1941 оной январиин 1.

ГА БҮРИhӨӨ 115 ЦЕНТНЕР

Манай колхоз жэл ерэхэ бүри улам баяжажа байна. hүрэг малнуудаймнай тоо толгой 1200 хүрэтэрөө үдэбэ. Колхозойнгоо hүрэг малые садхаланаар үбэлжүүлхэ зорилго бидэнэй урда табигдана.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Оронгой нютагай герасимовецууд болбол мал ажалдаа тэжээлэй бата бэхи бааза байгуулха зорилгые амжалтатайгаар шиидхэхын тулада хам оролсообди. Бидэнэр болбол герасимовска звено эмхидхэжэ, 350 гектар сабшаланhаа үндэр ургаса түйлахын түлөө социалис мүрысөөнэй туг доро тэмсэжэ эхилээбди. Сабшалангаа хоёр дахин уhалhан, наг шэбхээр, шубуунай аргалаар, үнэhөөр үтэгжүүлэн хэhэн байнабди. Тэрэнэй ашаар урдань үзэгдөө дуулдаагүй, баян ургаса: 5 гектарhаа га бүриин 115 центнер, бусадhаань 32—32 центнер ургуулаабди.

Герасимовецууд түйлаhанаараа hанаагаа амардаггүй, тэдэнэр дэбжэлтэнүүд илалтануудта эрмэлзэдэг. Бидэнэй зорилго — 1941 ондо гектар бүриhөө 130 — 135 центнер хуряаха.

Луговод ИНКЕЕВ.
Сэлэнгын аймаг.

Цыбикжап НАЙДАНОВ.

УНШАГШЫН hАНАМЖА

Жаратай аад, дуратай —
Жаргалдаа дашуурhан үбгэдтэшье,
Зургаатай аад, hургаалтай —
Заахан гүлмэр үхибүүдтэшье
hониной дээжэл «Буряад үнэмнай».

Замаа шэлэн hунгаhан
Залуу шираг бэетэндэ,
Зураг мэтэ, сэбэрхэн
Зулгы илдам үетэндэ
Омогынь гээшэл «Буряад үнэмнай».

«Буряад үнэн» — минии нюдэн.
Булуудха тахалма хёрхо хадань
Бусад нютагаар ябаагүйшье аад,
Буурал дэлхэйе эрьюулэн харадагби.
«Буряад үнэн» — минии шүдэн.

Булуу буталма хурса хадань,
Буусаhаа холо ошоогүйшье аад,
Буруу hаналтаниие зада химэлдэгби.
«Буряад үнэн» — минии зүрхэн,
Бутуулые шагнаха hонор шэхэм,

Түүхэ, домогой булаг эхин,
Түрэл арадайм мүнхэ хэлэн.

Үргэн зоной hанал бодол,
Үдэр бүри хараха толил,
Жаргал үреэhэн буурал үбгэн, —
Жара хүрэhэн «Буряад үнэн»!

ҮҮРГЭНЬ ЕХЭ

Манай түрэлхи хэлэн дээрэ хэблэгдэдэг «Буряад үнэн» газетымнай түрүүшын номерой гараhаар 60 жэлэйнь ойн баяр тэмдэглэгдэхэеэ байhан ушар хадаа, бидэнэр уншагшадай, хүдөө бэшэгшэдэй болон газетые хэблэдэг бүхы хүнүүдэй ехэл баяр гэжэ hананаб.

Би энэ газетын хүсөөр үзэг таниhан хүм. hургуулида орохоhоон урда ехэ наhатанай үдэшын hургуулида эжытээ хамта ерэлсээд лэ hуулсадаг байгааб. Тэндэ танижа абаhан үзэгүүдээ «Буряад-Монголой үнэн» газетэ дээрэ холбожо hурадаг hэм. Тиихэдэ газетэ хуушан латын алфавит дээрэ гарадаг hэн.

Энэ hуралсални хожомоо hургуулида ороходомни тон ехэ тулгуури болоhон бээз даа. hүүлээрнь шэнэ алфавит (мүнөөнэй) дээрэ хэблэгдэдэг болохонь гэhэн мэдээсэл газетэ дээрэhээл уншаhанби.

Эжымни хуушан монгол бэшэг пайнаар мэдэдэг байhанhаа латын үзэг бэлэхэнээр ойлгоhон байгаа хаш. Буряад хэлэн дээрэ шэнэ алфавидаар үзэгүүдые холбоходоо яhала хүнгэнөөр хэшээдэгыень hанадагби.

Тэрэ үедэ «Буряад-Монголой үнэн» газетые захидаггүй буряад айл үсөөн байhан юм. Үдэрынь ажалайнгаа забhарта газетэ уншажа үрьдэзгүй hаа, үдэшэниинь, керосинаар носодог лаампынгаа хажууда hуугаад, сайгаа hоросогоон хаража hуудаг эжыгээ мүнөөшье элихэнээр hананаб. Айл болгондол иимэрхүү байгаа.

Тусгаар гарадаг «Хонхо», «Толи» хуудаhанууд залуушуулда, хүүгэдтэ зорюулагдадаг гэжэ hанагдадаг. Тэдэнэйнь хүдөө бэшэгшэд үсөөн лэ хаш даа. Толилогдодог материалнуудые харахада дандаал «бэежэhэн» авторнууд гараа табиhан хэбэртэй агша.

«Буряад үнэн» газетэ яhала олон уншагшадтай, хүдөө бэшэгшэдтэй гэжэ hанадагби. Үнэндөө манай буряад нютагай бүхы ажабайдалай толи гээшэ ааб даа. Тиимэhээ өөрынгөө албые дүүргэхын тула газетэ нютаг бүриин шэнэ hонинуудые хожомдонгүй толилжо байха ёhотой. Энээндэнь хүдөө бэшэгшэд, гол түлэб уншагшад эдэбхитэйгээр хэбаадаха болоно.

hүүлэй үедэ манай залуушуул түрэлхи хэлэн дээрэ гарадаг газетэеэ захихаар үсөөн боложо байна. Энэ хадаа юунhээ болоноб гэхэдэ, манай хүдөөгэй hургуулинуудта түрэлхи хэлэн дээрэ ном заалгые hуларуулаа гээшэ ха гэжэ hананаб.

Дүшөөд оной үеэр хэды олон үльгэрнүүд, онтохонууд хэблэгдэдэг байгааб. Тэрэнэй урда тээшье гараhан «Үбгэн жэбжээнэй мэргэн», «Аламжа мэргэн» болон бусад томохон номуудые сээжээр мэдэдэг хүнүүд олон hэн. Хэдэн олон томохон зүжэг гарадаг, хүдөөгэй клубуудта табигдадаг байгаа. Манай Үлзэгшэн нютагай хүдөөгэй багахан клубта бидэнэр Н. Балдановой «Бабжа барас баатар» гэжэ зүжэгые табидаг байгаабди. Би Манжын хаанай рольдо наададаг hэм. Хаан хүнэй хубсаhэн ямар байдаг юм гэжэ мэдэхын тула үльгэрнүүд соо бэдэрхэ хэрэг болодог байгаа. Эндэ буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэhэн лэ номуудые ирэдэг hэмди. Бэдэрhэнээ олодогшье байгаабди.

Дэлхэйн болон ородой классигуудай томо зохёолнууд буряад хэлэн дээрэ оршуулагдахаар, хэблэгдэхээр үсөөн болошоо хаш.

Табяад оной үеэр буряад хэлэн, бэшэг тухай тон hайн ерсалдаа үүдхээд, нютаг бүриин уншагшадай дурадхалнуудые хэблэхэдэ ямар hонин байдаг hэм. hаяхан үнгэрhэн «Яруунадамнай ямар байнаб» гэhэн статья зүбшэлгэдэ үсөөншэг хүн хэбаадаа. Энээниие саашань үргэлжэлүүлжэ болохогүй юм гү?

Манай буряад хэлэнэй баялиг гээшэ барагдахаар бэшэ, тон гүнзэгы гэжэ hанадагби. Ород хэлэнэй зарим үгые оршуулхада хоёр-гурбан дабхар удхаараа тэнсүү үгэнүүдые оложо болохоор байдаг. Тиихэлээрээ үгэмнай баян лэ гэжэ hанадагби.

«Буряад үнэн», газетэмнай өөрынгөө жаран жэл соо манай түрэл хэлэ, бэшэгэй хурсадаха, үргэдхэхэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэhэниинь арсаша гүй, дүүргэхэшье байха.

Д. АЮШЕЕВ,
СССР-эй Журналистнуудай холбооной гэшүүн, Захаа-минай районой Үлзэгшэнэй сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

ХЭТЭ МҮНХЭДӨӨ АРАДАЙ ДУРАСХААЛДА

Советскэ Союзай Герой армиин генерал С. П. Ивановой кабинет. Семен Павлович дайнай үеын фото-зурагуудые гаргана. Эдэнь тэрэ холын дариин үнэртэ үдэрнүүдые hануулхадал гэнэ...

— Энэ зураг дээрэ Николай Федорович Ватутиниие харанат, — гэжэ С. П. Иванов хэлэнэ. — Декабриин 16-да 80 наhатай болохо байгаа. Гэбэшье энэ зураг дээрэ байhан мэтэ залуугаараа тэрэ минии hанаанда үлэнхэй.

1942 оной октябриин 25-да 1-дэхи Гвардейскэ армиин управлениин бааза дээрэ Баруун-урда фронтын байгуулагдаhыень Семён Павлович hанаандаа оруулна. Тиихэдэ би штабай начальник hэм. Фронтые командалагшаар Н. Ф. Ватутин томилогдоо hэн. Би фронтын штабай оперативна таhагые даагшаар табигдааб. Сталинградска байлдаа түсэблэхын, сэрэгүүдые бэлдэхын, энэ байлдааe бэелүүлхын тула Николай Федорович айхабтар ехэ хүдэлмэри хэhэн, дайшалхы дүй дүршэл гаргаhан байна. Николай Федоровичын хүтэлбэри доро хүдэлхэдөө энээн тухай мэдээ hэм. Юуб гэбэл, али али талын адлирхуу хүсэтэй байхада, дайсанай томо бүлэглэл хүреэлэгдэhэн байгаа бшуу.

Николай Федорович шадамар бэрхэ эмхидхэгшэ, өөрөө ехэ юумэ мэдэдэг, журамтай хүн hэн. Тэрэ сэрэгшэдтэ зүб зүйтэй эрилтэ табидаг байhаараа шалгардаг байгаа. Мэдэлдээ байhан сэрэгшэдэйнгээ гансал оролдосые бэшэ, харин эдэбхи үүсхэлыень сэгнэхэл ёhоорнь сэгнэдэг, штабай офицернүүдэй дурадхалнуудые хододоо анхаралтайгаар шагнадаг, бүхы үнэтэй сэнтэй, аша туhатай юумые дэмжэдэг бэлэй. Документнүүдые шууд түргэн зохёохо хэрэгтэй болоходо тэрэ намда сүм найдадаг hэн. Тиимэ дээрэhээ түсэб зохёоходоошье, фронтые командалагшын заабаринуудые бэелүүлхэдээшье би онсо харюусалгатайгаар хандаха зэргэтэй болодог hэм.

1943 оной март hарада Н. Ф. Ватутиниис Воронежско фронтые командалагшаар томилоо. Манай дайшалхы замууд эндэшье ниилээ бэлэй. Тэрэл оной апрельдэ Баруун-урда фронтын штабай начальнигай тушаалhаа намайе сүлөөлжэ, Воронежско фронтын штабай начальнигай тушаалда томилогдооб.

1943 оной апрелиин эхеэр Н. Ф. Ватутинай хүтэлбэри доро Воронежско фронт урда зүгhөө Курск тээшэ шуумайhан немец-фашис сэрэгэй танкова бүлэглэлэй шанга сохилтын урдаhаа харюу сохилто үгөө hэн. Харин июлиин 12-hоо 23 болотор дайсанай хэдэ хэдэн добтолгые сухарюулан сохижо, Баруун, Түбэй, Брянска ба Степной фронтнуудай сэрэгшэдтэй хамтаржа, дайсадые hөөрөнь намнажа эхилээ. Дайнай жэлнүүдтэ түрүүшынхеэ августын 5-да Москвада Орел ба Белгород хотонуудые сүлөөлhэнэй нэрэ хүндэдэ салют үгтэhэн юм.

1943 оной октябрьда Воронежско фронт 1-дэхи Украинска гэжэ шэнээр нэрлэгдэhэн түүхэтэй. Зүүн бэеын Украинаар урагшаа дабшаха, Днепрые гаталха, Киевые сүлөөлхэ харюусалгатайшье, хүшэр хүндэшье зорилго бидэнэй урда табигдаhан аад, амжалтатайгаар шиидхэгдэhэн байгаа. Ноябриин 6-да Киев дайсадhаа сүлөөлэгдөө.

Баруун бэеын Украинада туйлагдаhан олохон алдарта илалтанууд Н. Ф. Ватутинай нэрэтэй холбоотой гээшэ. 1944 оной январь-февраль hарануудта 1-дэхи Украинска фронтын сэрэгшэд 2-дохи Украинска фронттой хамта Корсунь-Шевченковскэ райондо дайсанай томо бүлэглэлые хүреэлжэ, бута сохилгодо хабаадалсаhан юм. Баруун талын сэрэгүүд Луцк ба Ровно хото шадар нэгэн доро добтолжо эхилээ. Н. Ф. Ватутинай даадаг фронт шанга сохилто хэхынгээ хажуугаар, дайсанай сэрэгэй хажуу талаhаа гэнтэ добтолhон юм. Тиигэжэ энэ ябуулгань амжалтатайгаар дүүрэжэ, дайсанай сэрэгүүд бута сохигдоо hэн.

Проскурово - Черновицка ябуулгын урда тээхэнэ 1944 оной февралиин 29-дэ арми соогуураа ябаха үедөө Н. Ф. Ватутин хүндөөр шархатажа, апрелиин 15-да наhа бараа hэн.

Дайшалхы бэлиг шадабариингаа түлэг дунда, дайсаниие илахын тула шэнэ түйлалтануудта бэлэн байха үедэнь Н. Ф. Ватутинай амииые дайсанай hомон таhалаа hэн гэжэ С. П. Иванов хэлэнэ. Генерал Ватутинай наhа бараhан тухай мэдээн айхабтар ехэ уйдхар гашуудалтайгаар угтагдаа hэн. Полководецые хүдөөлүүлхэ үдэр Верховно главнокомандалагшын захиралтын иимэ үгэнүүдые бидэ уншаа hэмди: «Советскэ Союзай арми ба флот Ватутинай хуурсагай урда дайшалхы тугуудаа нэнгүүлнэ, Улаан Армиин эрхим полководецуудай нэгэндэ нэрэ хүндэ үзүүлнэ».

Николай Федорович Илалтын hаруул үдэрые хараагүй. Гэбэшье ажал хэрэгүүдынь мүнхэл. Киевтэ Советскэ Союзай Герой армиин генерал Н. Ф. Ватутинда хүшөө бодхоогдонхой. Эсэгэ оронoo хамгаалгын Агуу ехэ дайнай гайхамшагта полководецуудай нэгэн тухай hаруул дурасхаал арадай зүрхэндэ хэтэдээ мүнхэл.

(ТАСС).

Волгын үндэр эрье дээрэ баатар-хото Волгоградай эгээл hайхан үзэсхэлэнтэ газарта «Сталинградай тулалдаан» гэhэн мемориальна комплекс баригдажа эхилээ. 120 метр утатай ба 16 метр үндэртэйгөөр бүтээгдэhэн зураг дээрэ тэрэ үеын шанга тулалдаан харуулагдаха юм. «Сталинградай тулалдаан» 1982 оной эхеэр бүтээгдэхээр хараалагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Сталинградай тулалдаанай» юрэнхы түхэл шэнжэ.

ТАСС-ай фотохронико.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 10.00—«Светлый путь»—уран hайханай фильм. 11.35—«Амитадай аймаг». 12.35—Шэнэ hонин (12.40 час хүрэтэр). 15.10—Дамжуулгын программа. 15.15—Шэнэ hонин. 15.35—«Шинии ажал—шинии амжалта»—кинопрограмма. 16.25—А. Фадеевэй түрэhөөр 80 жэлэй ойдо. «Залуу гвардиин» геройнуудай эхэ нютагта». 16.55—Шатарай hургуули. Разрядтайшуулай класс.

Улаан-Үдэ. 17.25—«Уласхоорондын шэнжэлэл» (бур.) 17.40—«Байгал». 18.10—«КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө». 18.35—«Хабарай үдэрнүүдтэ»—киноочерк.

«Орбита». 18.45—«Олон түмэнэй ленинскэ университет». Хүгжэжэ байгаа оронуудтай харилсаа холбоон тухай. 19.15—«Зураг бүхэндэнь—наран!». 19.30—19.45—Забhарлалга. 19.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 20.00—Совет Молдавиин искусствын уран бэлигтэнэй ба уран hайханай бүлгэмэй коллективүүдэй концерт. 21.00—«Всего дороже»—киноэпопей. «И взошла заря»—7-дохи фильм. 22.00—«Время». 22.35—«Балет тухай». Узбегэй ССР-эй Алишер Навоин нэрэмжэтэ Гүрэнэй академ. Ехэ театр. 23.50—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 12.55—Дамжуулгын программа. 13.00—Теле баримтата фильмүүдэй программа. 13.25—«Эжын hургуули». 13.55—Зоологи. 7-дохи класс. «Мүлхидэг амитад—хуурай газарай амитад». 14.2[illegible]—«Булад яажа хатуужааб». «Николай Островскиин зохёохы ажал ябуулга тухай». 15.[illegible]—«Ород арадай инструментнүүд». 15.30—«Офицеры»—уран hайханай фильм.

Улаан-Үдэ. 17.00—«Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ»—киноочерк.

«Орбита». 17.25—«ПТУ-д ямар мэргэжэлнүүдтэ hургадаг бэ?». 17.55—Кировградай хүүгэдэй хүгжэмтэ коллективүүдэй концерт.

Улаан-Үдэ. 18.45—«Түрэл зэргэдэ дабшагшад» гэhэн дамжуулга. «Мэргэжэл шадабариин hайндэр». 19.05—Соносхолнууд. 19.15—«Буряадай оперо болон баледэй театрай солистнууд дуулаха». 19.45—«Барилга ба архитектура»—кино журнал.

«Орбита». 20.00—«А. Карпов — шатараар дэлхэйн гурба дахин чемпион». 20.45—«Амилан нойрсогты, багашуул». 21.00—Холо ойрын дуунууд. 22.00—«Время». 22.35—«Вылет задерживается» — телев. уран hайханай фильм. 23.50—Баримтата фильмүүдэй программа. 00.20—«Эхэ орон юунhээ эхилдэг бэ?»—фильм-концерт.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. КПСС-эй Буряадай обкомой пленум тухай информационно мэдээсэл. Мал ажал — онсо шухала hалбари. «Дүршэл шадабариин хэшээлнүүд» — А. Норбоевой статья. «Республикын ажалай эршэ» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. Хүршэнэрэй мүрысөөнэй январь—ноябрь hарануудай дүнгүүд. ТАСС-ай hүүлэй шэнэ hонин.

Хоёрдохи хуудаhанда. КПСС-эй Буряадай обкомой пленум. «КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө» — КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоевой элидхэлhээ.

Гурбадахи хуудаhанда. КПСС-эй Буряадай обкомой пленум. КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоевой элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Коммунизмын суртал hургаалнуудта үнэн сэхэ» — ТАСС-ай материал. Хилын саанаhаа абтаhан мэдээсэлнүүд. Киногой, телевидениин программанууд. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

САГААН УЛАРИЛ

МҮНӨӨДЭР республика доторнай сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, хойто районуудай зарим газарнуудта багаханаар саhан орохо. Баруун-хойноhоо секундын 3—8 метр хүсэтэйгөөр hалхилха. 13—18 градус хүйтэн болохо. Зарим районуудта 23, Байгал шадар 7—12 градус хүйтэн байха.

УЛААН-ҮДЭДЭ саhан орохогүй. Баруун-хойноhоо секундын 3—8 метр хүсэтэйгөөр hалхилха. 16—18 градус хүйтэн болохо.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная—2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-00722. Заказ № 288. Индекс 5901.